

stavilka ##### cena ##### 11 din letnik ³³ ##### torek ^{19. 6} ##### ¹⁹⁸⁴ #####

Visoko šolstvo, kakršno pač je, ne ustreza nikomur več, ne t.i. združenemu delu, ne delavcem na Univerzi, ne študentom. Sicer pa je to že znano „dejstvo“ in novi vipi bodo kmalu prvi „materialni“ korak na trnovi poti reforme visokega šolstva. Cenjeno bralstvo smo o nekaterih problemih okoli vipov, materialnega stanja Univerze in njenih načrtov že seznanili, serijo prispevkov na to temo pa bomo (za letos) sklenili s poskusom grobe skice temeljnih protislovij reforme, ki vselej z neotipljivega ozadja kot Damoklejev meč visijo nad študentovo glavo. Da se ta protislovja še kako ujemajo z globalnimi družbenimi, ni nobeno naključje. So le njihov del, ki ga obvladuje ista logika.

Hokus pokus reformacije

UNIVERZA DANES IN NIKOLI VEČ

nov teren spopada-formalni začetek „materializacije“ reforme visokega šolstva. Glavni akterji zakulisnih iger so nam tudi že znani. Ne bomo jih reducirali na neke imenske oznake, ki same na sebi nič ne pomenijo. Za nekatere sodi visoko šolstvo še vedno v sfero družbene porabe. To za regresivno, na tuje licence navezavo in s protezami državnih ukrepov podprto strukturo tudi je. Toda moti se, kdor misli, da je v njihovem interesu, da bi univerzo enostavno ukinili. Ne pač pa potrebujejo polizobražene strokovnjake, ki bodo sposobni upravljati in adaptirati prenešeno tehnologijo in se pokorno šopiriti z svojo fakultetno izobrazbo. Takšna je pač mentaliteta tistih struktur, ki so v prvi vrsti usmerjene na lastno preživetje. Potrebujejo torej takšno univerzo, kakršna je v glavnih potezah tudi danes, le da jo je potrebno bolj konkretno in usmerjeno prilagoditi njihovim potrebam, se pravi uskladiti število in strukturo študirajočih številu in strukturi potreb, pomeni – zmanjšati vpis tu, ukiniti oddelek tam in tako na minimum zmanjšati porabo.

Stališča Univerze so jasna – Univerza ni noben porabniški parazit, pač pa je lahko eden od temeljnih nosilcev znanstvenega in s tem tudi gospodarskega razvoja. Zato je treba dati poudarek kvaliteti študija, dvigniti nivo znanja tako pri predavateljih kot pri študentih, predvsem pa bolj razviti podiplomski študij – do leta 2000 naj bi Univerzo zapustilo 3000 novih magistrorov in doktorjev znanosti, skratka, Univerza naj bo v povezavi z gospodarstvom nosilec razvojnih nalog. To pa danes pomeni ne samo aplikativno, ampak fundamentalno, osnovno, teoretično raziskovanje in hkrati aplikativno, neposredno uporabno, „praktično“ raziskovanje. Za to pa je potrebno zagotoviti pogoje, ki jih danes v glavnem še ni, splošne materialne pogoje, ki bodo omogočali da se tudi študentje vključijo v raziskovanje in to ne na tak način kot danes, ko je v okviru pedagoškega procesa kreativno vključena peščica „dobrih“ študentov. Treba je dvigniti študijski standard: število in opremljenost laboratorijev, zagotoviti študentu brezplačen dostop do najnovejših tuje literature, v ta namen povečati število študijskih knjižnic in izboljšati pogoje študija v njih... Če je danes življenjski standard večine študentov na psu, velja za študijski standard, da je pod psom.

Vendar je temeljna ekonomska vpetost Univerze v družbo v nasprotju z njenimi načrti in željami. Obvladuje jo neka druga, v bistvu popolnoma birokratska logika – fakultete se financirajo po obsegu programov, številu ur... nekaj zgolj kvantitativnih meril. Zato so fakultete, da bi si zagotovile maksimum možnih sredstev, z novimi viri izkoristile maksimalen obseg programov. To je bilo seveda ponekod doseženo popolnoma „na silo“, s podvajanjem iste vsebine v več predmetih, z uvajanjem novih predmetov itd. Z različnimi fintami se seveda da izigrati sistem financiranja, po katerem priteka realno vse manj sredstev.

Dejansko pa je na ta način izigrana reforma sama, ker je s tem izigran sam subjekt.

Izigrani so delavci Univerze in študentje, tisti seveda, ki jim je kaj do reforme, ki jim ne gre le zato, da pod plaščem reforme zaščitijo svoje privilegije (in tudi biti študent je danes vse bolj privilegij). Z razširjanjem zdajšnje oblike pedagoškega procesa „subjektivnega faktorja“ ni mogoče mobilizirati, s tem pa je reforma že vnaprej obsojena na neuspeh. Kajti v širjenju vse bolj formalnega študijskega režima izginjajo tudi pogoji za individualen študij, kar jasno pokaže, da se z umikom v individualnost družbenih procesov ne da ustaviti in se slejkoprej znajdeš nekje na robu, kjer nadaljnji umik ni več mogoč. Sprememba samega študijskega procesa se bo, če se bodo hoteli doseči cilji reforme, pokazala kot nujna, ne, ker bi bila zgolj subjektivna kaprica študentov, ampak ker je prvi objektivni pogoj reforme. Na tej točki pa ne smemo pozabiti tudi na odpor vseh tistih struktur znotraj Univerze, ki so eksistenčno vezane na logiko preživetja.

K. AHAC
tribuna

Študij

Časopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani I. Izdaja UK ZSMS, Ljubljana.

Uredništvo:

Andrej Klemenc, Igor Lukšič, Mojmir Ocvirk, Samo Škrbec, Dejan Verčič (v.d. glavni urednik), Hasan Iztok Vilič (odgovorni urednik)

Oblikovanje in tehnična ureditev:

Andrej Kocjan

Fotografije izbral: Andrej Šabec

Lektoriranje: Samo Koler

Tajnikovanje: Nela Malečkar

Distribucija: Jure Hawlina. Naslov uredništva: Kersnikova 4, Ljubljana, telefon: 319-496

Izdajateljski svet: Ludvik Horvat (predsednik), Andrej Lukšič, Zoran Kariž, Aleš Kardelj, Bojan Klenovšek, Robert Škrli, Primož Hainz, Matjaž Jevnišek, Igor Lukšič, Andrej Klemenc, Mojmir Ocvirk

Tisk: Tiskarna Ljudska pravica. Priprava: IBM Dnevnik.

Naklada: 5000 izvodov, cena posamezne številke je 12 din. Naročnina za šol. leto 1983-84 za dijake in študente 100 din, za ostale posameznike 150 din, za institucije 200 din.

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-1-70, z dne 22. januarja 1973.

Javni sestanki uredništva so ob ponedeljkih ob 20. uri.

Uradne ure: vsak delavnik od 10. do 12. ure

Št. 9

Datum izdaje: 19. 6. 1984

Reforma visokega šolstva se pravzaprav opira na reformo srednjega, zato se velja vsaj za trenutek ustaviti ob slednji. Cilji reforme so bili, kot je pač značilno za naše cilje, jasni. Reforma prizadevanja v srednjem šolstvu naj bi povezala šolo in gospodarstvo, dvignila nivo izobrazbe, odpravila elitizem gimnazij in vzpostavila bolj fleksibilen šolski sistem v celoti. Vendar je svetli blišč položenih ciljev kmalu začel bledeti zaradi nasprotujočih si interesov, ki jih je zakrival. Nekateri so v „povezovanju šolstva in združenega dela“ videli najhitrejšo varianto za zagotovitev za njihove trenutne potrebe usposobljene delovne sile, se pravi prilagajanje mladih zastarelim tehnološkim procesom. Gimnazijski elitizem je seveda preživel papimate posege in si rešen svojih formalnih gimnazijskih okvirov, še bolj trdno zaščitil hrbet. Splošno duh egalitarizma je samo še do konca poudaril dejanski regionalni elitizem, t.j. koncentracijo privilegiranih usmeritev v središčih privilegiranih regij. Birokratski pragmatizem in voluntarizem je videl dvig izobrazbene ravni predvsem v prizadevanjih „našega“ učitelja (mimogrede, le kdo je potem „njihov“ učitelj? Ko su oni, i šta hoće?), ki „bo na svojih plečih in v svojem sreću nosil to reformo“. V ta namen je tov. Poljanskova tudi prepotovala celo Slovenijo in učiteljskim zborom predavala o „liku socialističnega učitelja“. V novo obliko organizacije šolstva se je stlačila nekoliko zmodificirana stara vsebina, glavni „novum“ pa so bili še bolj natrpani programi, še večja konkurenca med dijaki znotraj „razrednega kolektiva“ in še bolj obremenjeni učitelji.

Reforma sama se je znašla med dvema ognjema. Kakor je bila na eni strani rezultat

teženj po preseganju starega, v državnem paternalizmu osnovanega sistema izobraževanja, ki ni sposoben slediti zahtevam sodobnega znanstvenega razvoja, se je po drugi strani reforma oblikovala v naročju državne (republiške) birokracije, ki ji je pustila svoj neizbrisen pečat. V ravnotežju sil je reforma ostala na pol poti, v položaju, ki je omogočal nastop tistim odrešenikom, ki so kot alternativo birokratskemu usmerjanju predložili svobodno „konkurenco“ programov in šol. To pa so v liberalistični celofan zavite želje privilegirane elite „par excellence“. Toda pokazalo se je še nekaj, namreč, da ne more uspeti nobena reforma, ne da bi se revolucionarale same oblike pouka, ne da bi se spremenila sama vsebina odnosov med učiteljem in učencem. Ta pa se lahko spremeni le, če se spremeni sama oblika organizacije šole, če se spremeni obseg in vsebina predmetov, če se izboljšajo materialni pogoji... Kajti nobena „reforma“ šolstva ne bo uspela ob apatičnosti učencev, ki je le pasivna oblika upora do brezsmiselnega drila v pogojih boja vseh proti vsem. S poceni ideološkimi frazami pa danes, hvalabogu, „subjektivnega faktorja“ ne moreš več motivirati. O tem naj si bodo na jasnem vsi, ki jim je reforma šolstva v interesu, pa čeprav samo zato, ker potrebujejo zgolj bolj izobraženo delovno silo in so jim besede kot so človeški interes in samoupravljalca zgolj fraze. REFORMA ŠOLE JE POGOJ ZA REFORMO ŠOLSTVA, kakor velja tudi obratno, da je reforma šolstva pogoj za reformo šole!

OGLEDALCE, OGLEDALCE NA STENI POVEJ

Trenutek ravnotežja še traja. Odpira pa se

Še o novem VIP-u na medicinski fakulteti

O V zadnjem predlogu novega VIP-a Medicinske fakultete (MF) so kot ustrezne usmeritve oz. smeri usmerjenega izobraževanja (UI), ki lahko vodijo na MF, navedene naslednje: smer zdravstveni tehnik, vse smeri naravoslovno-matematične usmeritve, učitelj družboslovne in naravoslovne smeri. Kriterij je število ur kemije, biologije, fizike, matematike in tujega jezika, ki ustreza zdravstvenemu tehniku. S tem ko fakulteta opredeljuje kot ustrezne za študij medicine še nekatere druge usmeritve UI poleg zdravstvene, si želi zagotoviti čim širšo predizobrazbo celotne populacije učencev, ki naj bi prišli na MF

na MF" omenjam določene spremembe, ki so se v predlogu VIP-a dogodile. V ospredju je zdaj program za 6-letni študij, ki ga fakulteta daje v razpravo skupaj s 5-letnim VIP-om. Osnovne utemeljitve so: prvič povprečen medicinec študira 6-7 let, organiziran del študija pa traja 5 let; drugič, 5-letni študij v Evropi je izjemen, na večini MF traja 6 in več let; tretjič, okoliščine, ki so v Jugoslaviji narekovele po vojni 5-letni študij je dati osnovo za izboljšanje kvalitete študija, ki bi bila predvsem v večji možnosti priprave na praktične vaje, saj bi se študent razbremenil

organiziranih študijskih obveznosti, ki bi se s sedanjih 5 let razgrnile na 6 let.

Število ur na teden bi se tako za nekoliko zmanjšalo. Vendar program predvideva izdelavo diplome in dokaj ostre pogoje za vstop v 6. letnik. Ti pogoji bi izničili potencialno pridobitev 6-letnega študija, saj bi študent v težnji, da bi naredil pogoje, spet študiral nekaj drugega, kot bi se na vajah ob bolniku obravnavalo. Ta njihova negativna stran bi v tem času študija odtehtala racionalno vsebino (zagotovitev predhodnega znanja potrebne za razumevanje kasnejših predmetov), ki jo pogoji imajo v začetku študija. S 6-letnim študijem bi bila gotovo dana možnost za večjo intenzivnost oz. kvaliteto študija, vendar samo, če bi se s tem začela vsebinska in ne končala formalna reforma študija.

V omenjenem članku sem napisala tudi, da bi se po predlogu VIP-a, študent medicine srečal pri vajah z bolnikom šele v 4. letniku,

glede na predlagano premaknitev vseh kliničnih predmetov iz 3. v 4. letnik. Po zadnjem predlogu naj bi ostal v 3. letniku en klinični predmet – interna medicina, tako v 5-letnem kot v 6-letnem VIP-u.

VIP za 6-letni študij je pred kratkim s strokovnega stališča podprl strokovni svet PIS za zdravstveno usmeritev. Kakšne so možnosti za njegovo uresničitev bo pokazala nadaljnja javna razprava. MF je že poslala osnutek VIP-a zdravstvenim organizacijam po Sloveniji. OO ZSMS in njeno predsedstvo so dosedaj v razpravo o novem VIP-u nista vključevala. Razen študijskih predstavnikov v fakultetnih organih, ki so pripravljali osnutek VIP-a. Ti pa praviloma niso v stiku s svojo „bazo“. Vzrok je predvsem v nezanimanju študentov v okviru mladinske organizacije na fakulteti za študijske probleme, za katere reševanje naj bi novi VIP skušal dati osnovo.

Marta Macedoni

V okviru razprav o tem problemu v času, preden je bil narejen osnutek VIP-a sprejet na Fakultetnem svetu MF 18. 1. 1984, sta se pojavljali poleg zgoraj omenjenih tudi smeri kuharski in gozdarski tehnik. To je bil najbrž vir informacij za udeležence okrogle mize v Sobotni prilogi Dela, dne 14. 1. 1984, z naslovom: „Kaj manjka izobraževanju v zdravstvu?“

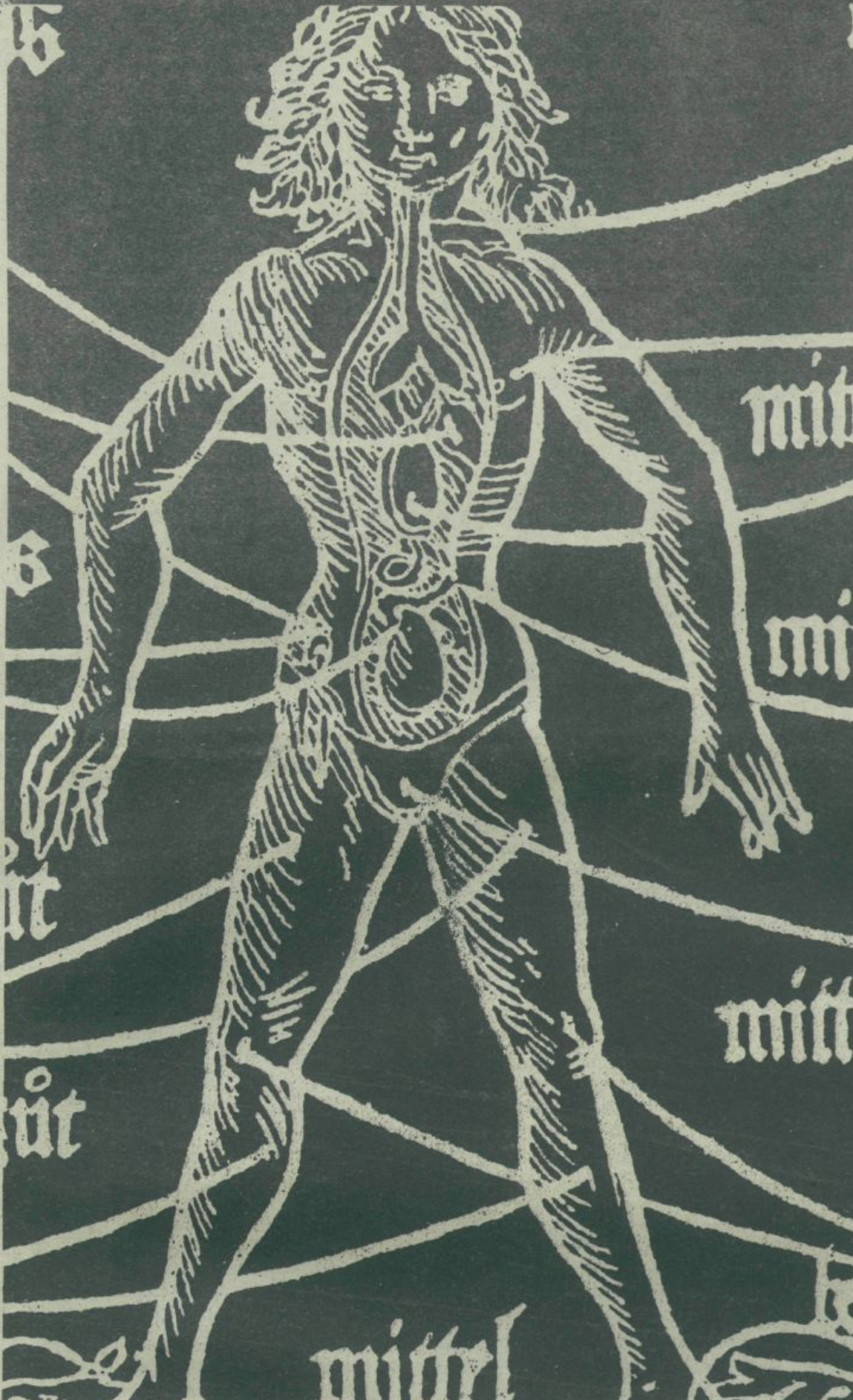
Tov. Marija Miloradovič z republiškega komiteja za zdravstvo in socialno varstvo pravi v omenjenem članku: „Zgodi se, da se na MF ne moreta vpisati zobni in laboratorijski tehnik, lahko pa se vpiše kuharski tehnik.“ Glede na čas dogajanja, ki je tu uporabljen, izgleda, kot da je že leta vplejana praksa vpisa kuharskega tehnika na MF. Dr. Košir na istem mestu meni: „Res je popoln nesmisel, da je od vseh zdravstvenih profilov za vpis na MF najustrežnejši kuharski tehnik.“ V celotnem tekstu ni nihče od udeležencev okrogle mize opozoril, da so te informacije plod razmišljanja o ustreznih prilekih iz srednjega UI na MF in niso osnovane na podlagi osnutka VIP-a, ki je šel v javno razpravo. Podatek dr. Koširja, da je kuharski tehnik najustrežnejši za vpis na MF, pa je povsem netočen. Tudi tam, kjer se je kuharski tehnik pojavljal kot ustrezen, je bil na koncu in ne na začetku lestvice. Dejstvo je, da je članek prebralo kar nekaj Slovencev, ga vzelo za „objektivno“ informacijo in si na tej podlagi ustvarilo mnenje.

MF oz. njena Komisija za študijske zadeve in sprejem novincev je po sklepu strokovnega sveta PIS za zdravstveno usmeritev dolžna izdelati dodaten VIP za diplomiranega zdravstvenega delavca. To naj bi bil nov dvoletni študij, ki bi združeval smeri: zdravstveni pedagog, organizator zdravstva in socioterapevt. Vanj bi se lahko vključili diplomanti Višje šole za zdravstvene delavce (VŠZD) in tako „povišali“ svojo diplomu. Zdi se, da je to hrepenenje po „veliki“ diplomu najmočnejši razlog za predlog o tako organiziranem študiju za te poklice, ne pa npr. kot vrsta specializacije po končni MF oz. VŠZD. Argument, ki ga vedno ponujajo višji zdravstveni delavci v težnji biti visoki, je, da na VŠZD lahko poučujejo le kadri z visoko izobrazbo, ki pa je sedaj v svoji stroki nimajo možnost pridobiti. Vprašanje, če do rešitve tega problema vodi pot le skozi tri nove poklice, za katere niti še ni strokovne analize o družbenih potrebah zanje.

Positivno, kar nosi predlog s seboj, je težnja, da bi bile v zdravstvu organizacijske funkcije v rokah zdravstvenih delavcev. Vendar s tem, ko bi se vodilni delavci izobrazili v neki šoli (ne tisti „pod mostom“) in bili potem vnešeni v delovno okolje, glavni del problema ne bi bil rešen. Vodstvene kadre bi moralo iztisniti iz sebe vsako delovno okolje glede na zaupanje, ki ga imajo med sodelavci. Če bi bilo potrebno, bi se ti ljudje dopolnilno izobrazili.

Precej nepopolno in nejasno je predstavljeno delo socioterapevta. Bi bil to nekak analogon somatsko usmerjenemu zdravniku za psihosocialno problematiko pacienta? Zanimivo je, da se na MF na eni strani pojavlja težnja po zmanjšanju družboslovnega izobraževanja, na drugi po oblikovanju novega poklica, katerega nosilec bi skrbel za psihosocialno stran pacienta. Se bi po tej varianti srečevala ob bolniku dva terapevta – en odgovoren za somatsko plat, drugi za psihosocialno? Je poskus dvigovanja statusa obravnavanja psihosocialne problematike obolenih skozi še večje razkosavanje človeka najustrežnejši? Najustrežnejši, če mislimo individualno kot skupek najrazličnejših odnosov v družbi, katerega vsako enostransko in redukcionistično obravnavanje vodi vse kam drugam kot k bogatstvu njegove osebnosti. Družbena posredovanost človekove narave ni kot neka lupina, ki jo lahko samovoljno odtrgaš od jedra (naravne mesenosti), in samostojno obravnavaš. Na MF je sedaj večina profesorjev in študentov (ki poznajo ta problem) proti pripravi in uresničitvi VIP-a za diplomiranega zdravstvenega delavca.

Kot dopolnilo k mojemu članku iz letošnje četrtdeleške Tribune „O novem VIP-u

Raziskovalna dejavnost na strojni fakulteti

Razgovor z prodekanom za raziskovalno dejavnost na strojni fakulteti Antonom Kuhljem

Sodelovanje fakultet z združenim delom je potrebno gledati s perspektive dvojnosti, namreč, pomembno je zaradi stalnega stika med dopolnjujočimi se strankami, kar preprečuje prevelik akademski prepad, istočasno pa obstaja nevarnost, da se posamezne akademske ustanove – ki so in tudi morajo ostati v določeni meri predpriprava za kasnejšo raziskovalno dejavnost – ne prelevijo v nesorazmerne odvisnike nečesa. O položaju študentov v tem procesu bomo zvedeli kaj več v razgovoru z tov. Kuhljem.

TRIBUNA: V kakšnih oblikah sodeluje fakulteta za strojništvo z združenim delom in kakšen je obseg te menjave?

KUHELJ: Vključeni smo na več načinov. V letu 1983 je bilo 27% celotnega prihodka iz menjave dela z združenim delom iz neposrednega sodelovanja z združenim delom. To je le en podatek – finančna plat in ta procent se stalno veča. Tudi stabilizacija je prispevala k temu, da se je povpraševanje po naših storitvah povečalo. Razen tega je še mnogo drugih oblik sodelovanja, ki niso prikazane v tem finančnem načrtu. Veliko študentov dobi vsebinsko diplomskih nalog iz podjetja, ki jih štipendira. Študent nato pod men-

torstvom enega naših predavateljev opravi to nalogo, kar finančno ni nikjer prikazano, vendar je pri nas več kot 3/4 diplomskih nalog za neposredno proizvodnjo, ki so deloma lahko tudi raziskovalnega značaja.

TRIBUNA: Zakaj pa ni finančnega prikaza teh dejavnosti?

KUHELJ: Te oblike finančno zaenkrat niso ovrednotene in jih zato tudi ne spremljamo. Drugače povedano: za to nimamo objektivnih pokazateljev.

TRIBUNA: Ali lahko poveste še kaj več o značaju teh diplomskih nalog?

KUHELJ: Diplomске naloge so večinoma strokovnega značaja, razvoj ali modifikacija enega stroja v tovarni ali reševanje tehničnih postopkov in organizacije dela. Nekaj je pa tudi raziskovalnega dela, vendar gre tu za segmente. Te diplomske naloge so namreč sorazmerno kratke in vedno se skušamo držati rokov nalog. Iz vseh teh segmentov pa se lahko sestavi neka celota. Zadnje čase skušamo čimbolj uveljaviti seminarsko delo kot predpripravo za diplomske naloge, vendar je tega zaenkrat še malo. Po diplomah sodeč je torej precej več strokovnega dela kot raziskovalnega, razen tega še nisem zasledil, da bi študent opravljal kompletno raziskovalno nalogo, kar je tudi časovno čisto nemogoče. Študentje se v glavnem ukvarjajo s posameznimi delčki celega projekta – kot so meritve, ki se potem lahko vklopijo v celoto.

TRIBUNA: Ali lahko naštejete nekaj OZD, s katerimi je sodelovanje najbolj obširno?

KUHELJ: V letu 1983 je bila največji naročnik železame Ravne, razen nje še IMV Novo mesto, TAM Maribor, Satumus iz Ljubljane itd.

TRIBUNA: Ali so študentje, ki sodelujejo v teh projektih, kasneje tudi temu primerno finančno udeleženi, pač glede na uporabnost njihove naloge?

KUHELJ: Finančna vključenost študentov v to delo je sorazmerno majhna. Ločevati moramo predvsem dvoje:

– Delovanje študentov kot demonstratorjev, inštruktorjev in asistentov, ki sodelujejo tudi v strokovnem in raziskovalnem delu, kar je potem financirano prek ŠS. To je delo na prostovoljni bazi.

– V okviru rednega izobraževalnega procesa mora študent napraviti seminarsko in diplomsko nalogo. Treba je upoštevati, da se študentje šele vpeljujejo v delo in direktno rezultati njihovega dela ponavadi niso uporabni. Poprej jih je treba še pregledati, popraviti itd. Skratka, ti rezultati so preveč problematični in vprašljivi, da bi jih lahko direktno uporabili. So tudi izjeme, predvsem če se je študent že prej ukvarjal s takšnim delom, večina diplomskih nalog pa ni na tem nivoju.

TRIBUNA: Imel sem priložnost slišati, da prihaja do izkoriščanja študentov na tem področju.

KUHELJ: Podpisnik vseh pogodb fakultete je dekan, nato se to deli na posamezne

katedre in v končni fazi na mentorje in seveda študente. Glede na naravo dela je poudarjena osebna nota, funkcija mentorja, fakulteta sama ne preverja, če je v ozadju kakšen naročnik. Študentje tako dobivajo naloge (diplomske) direktno od štipenditorja ali pa prek mentorja. V tem slučaju je tudi mentor tisti, ki mora nalogo pregledati in preveriti.

Diplomska komisija, katere predsednik sem, ne preverja finančne vloge mentorja, niti, ali združeno delo plačuje za izdelovanje diplomske naloge študentu denar.

Nikakor ne izključujem možnosti, da so bile kakšne oblike izkoriščanja ali da celo so, vendar sam o tem nisem obveščen. Če se kakšni študentje počutijo prizadete, se lahko mimo obmejo name, če pa mi ne zaupajo, pa na ZSM, kar lahko opravijo tudi anonimno.

Edino, kar lahko zagotavljam, je to, da bomo prav gotovo ukrepali, če se pojavljajo takšne oblike izkoriščanja.

Prepisa S.D.

Dolgov ni mogoče odplačati

Kazalo je, da je svetovno kreditiranje prišlo do točke, s katere ni povratka

● Kapitalna solidarnost bank, ki so druga drugi posojale denar, da so lahko še naprej kreditirale odplačevanje kreditov in tako držale svet v tečajih obstoječe „mednarodne gospodarske ureditve“, pa ni mogla trajati v nedogled. Nekega dne kljub histeričnemu medbančnemu telefoniranju najbolj zadolženi državi — Braziliji nihče ni hotel posoditi manjkajočih 50 milijonov dolarjev predudoma do naslednjega dne. Med bankami je zavladala panika, saj bi zadostovalo, da samo tri najbolj zadolžene dežele eno leto ne bi odplačevale obresti, pa bi pet največjih bank v ZDA izgubilo 75 % svojih dobičkov.

vanje kapitalskih protislovij pa vodi samo v nove paradokse, saj zvišana obrestna mera hkrati povečuje celotno zadolženost nerazvitih. Ideološki plašč te politike je zagovarjanje teze, da bo ekspanzija na Severu vodila do „oživljanja“ gospodarstva na Jugu. Preko kreditne politike se namreč realizira tudi druga tendenca, ki je nujna za ekspanzijo na Severu — transfer nerentabilnih tehnologij, ne samo tehnološko zastarelih, ampak tudi tehnološko najodobnejših, ki pa ne ustrezajo več razvojni strukturi kapitala. Tako smo priča pravi „razprodaji“ jedrskih elektrarn, celotnih kompleksov kemične in predelovalne industrije itd., skratka vsakega dela „klasičnega“ industrijskega kompleksa. Razviti svet prehaja iz „civilizacije energije „v“

brezposelnost in izkoriščanje delavcev, ampak ima svoje politične posledice predvsem na Jugu. Zaradi vse večjih razlik v produktivnosti je vse manjšo konkurenčno sposobnost možno nadomestiti samo s padanjem življenjskega standarda, z nižanjem cene delovni sili. To vodi k odpravi vseh delavskih organizacij in s tem tudi tendenco k odpravi sleherne demokracije. Bič, palica in vojaški škornji so lahko edino nadomestilo, ko denar izgubi svojo čarobno lastnost, da se lahko menja za življenjske potrebščine. Ko denar tega ne zmore več, izgubi svojo moč in s tem je ogrožena tudi moč njegovih lastnikov. Nasilno usklajevanje plačilne bilance forsira monokulturno usmeritev gospodarstva, ki mu je potrebno z administrativnimi ukrepi

enakopravnost, drugim „deželam v razvoju“ postavljajo kot zgled dobrega in disciplinirane plačnika.

REKVIEM

Vendar se moramo otresti moralizma in si raje postaviti vprašanje, v čigavem interesu se prikazuje naša zadolženost kot izključno rezultat naše nesposobnosti, požrešnosti in kar je še grdih lastnosti, zakaj se v prikazovanju situacije namenoma ali nenamenoma abstrahira svetovne razmere, v katere smo v temelju vpeti?

Kaj ni to prav v interesu tistih, ki iz nuje delajo krepost, ki iz uvoza zastarele tehnologije gradijo svetlo bodočnost napredka, ki so

V primeru, da bi bankrotiralo 5 največjih dežel dolžnic, bi to pomenilo bankrot 2/3 največjih ameriških privatnih bank, s tem pa tudi razpad celotnega svetovnega finančnomonetarnega sistema. Tako strah pred bankrotom ni samo mora za dežele Juga, ampak predvsem panični delirij za kapital Severa, ki si mora ne glede na sredstva zagotoviti vsaj odplačevanje obresti. S te druge perspektive se nam pokaže naraščajoča zadolženost „dežel v razvoju“ kot rezultat neusahljivih bančnih želja po dobičkih. Megalomanski razvojni plani in stopnje gospodarske rasti dežel „tretjega sveta“ in „realno eksistirajočega socializma“ so bili (in so še vedno) idealno dopolnilo teh želja, ne pa grešni kozel, ki je s tem, da je preveč žrl, povzročil obstoječe stanje hiperprodukcije zadolženosti.

Kajti kakor danes velja najemanje vsakega novega kredita za „greh“, je pred desetletjem in več veljalo, da je norec vsak, ki kreditov ni najemal. Da ne bo nesporazuma — sploh ne gre za apologijo teh planov in te gospodarske rasti, ki je bila največkrat tudi najmočnejši garant ohranjanja dominacije birokratskih struktur v teh deželah, hočem samo prikazati, kako je bila realizacija teh razvojnih teženj možna samo kot idealno dopolnilo realizacije interesov svetovnega bančnega kapitala. Tako moramo svetovno nerazvitost razumeti samo v njeni enotnosti s svetovno razvitostjo, katere „idealno“ dopolnilo je.

NEKOMU SE DOZDEVA, DA JE KRMAR NA POTAPLJAJOČI SE BARKI

Če hočemo v tej povezanosti razvitosti in nerazvitosti razumeti vlogo IMF, si moramo priti na jasno o „željah“ razvitih, ki nezadržno izraščajo iz razvojnih tendenc kapitala. Da bi se lahko s prestrukturiranjem gospodarstva kapital po najgloblji povojni krizi zaglal v nov cikel ekspanzije, si mora zagotoviti tudi pogoje za to ekspanzijo. Na eni strani si torej mora zagotoviti redno in disciplinirano vračanje obresti za kredite ter preprečevati prevelika neskladja v trgovinskih bilancah, ki bi dodatno pospeševala kreditiranje in s tem omogočati „normalno“ delovanje cirkulacijske sfere, na drugi strani pa se mora znebiti nerentabilnih produkcijskih procesov in zastarele tehnologije. Tako smo na eni strani priče zviševanju obrestne mere v ameriških bankah, s katerimi si ameriške banke, ki jih „bremenijo“ neugodna kratkoročna struktura kreditov dežel Latinske Amerike, zagotavljajo dotok kapitala (predvsem iz Z. Evrope), s katerim omogočajo prestrukturiranje ameriškega gospodarstva in kreditirajo vračanje dolgov. Takšno razreše-

„civilizacijo informatike“ in tako se pokaže teza, da oživljanje gospodarstva na Severu vodi do oživljanja na Jugu kot metanje peska v oči, saj Jug „požira“ predvsem tisto tehnologijo, ki je v strukturnem neskladju z razvojno politiko Severa. Z uvajanjem mikroelektronike v industrijske procese se razlike v produktivnosti dela strahovito večajo, s tem pa premosorazmerno tudi prepad med „bogačimi in revnimi“.

Kakšna vloga v takih pogojih pripada ustanovi, ki se diči z imenom MEDNARODNI denarni sklad, čeprav gre dejansko za ustanovo, ki je pod kontrolo ameriškega kapitala? Le ta mora kot smo videli, ubiti dve muhi na en mah, zagotoviti normalno vračanje obresti ob vsklajeni plačilni bilanci dežel dolžnic, kar se doseže enostavno s črtanjem ne samo presežnega, temveč tudi nujnega uvoza teh dežel in, kar temu tendenčno, v bistvu nasprotuje, razprodati svoje odslužene in presežne kapacitete. Zadnje čase celo liberalno demokrati glasovi zmerrajo IMF s svetovnim „finančnim žandarjem“, vendar pa njegova vloga presega golo finančno nadzorstvo. IMF JE EDEN GLAVNIH MEHANIZMOV PRENAŠANJA BREMEN PONOVNE EKSPANZIJE (ki pa se v globalu vse bolj izkazuje kot nemogoča) NA PLEČA DELAVSKEGA RAZREDA „DEŽEL V RAZVOJU“. JE USTANOVA, PREKO KATERE BANČNI IN INDUSTRIJSKI KAPITAL „RAZVITIH“ USKLAJUJETA INTERESE PRI DIKTIRANJU KREDITNIH POGOJEV. JE MESTO, KJER SE PREKO RESTRIKTIVNIH POGODBENIH KLAVZUL POVEČUJE ODVISNOST OD TRANSNACIONALNIH DRUŽB, KJER SE Z VNAPREJŠNIM DOLOČANJEM NAMEDNOSTI KREDITOV IN RESTRIKTIVNI MI UVOZNI MI KLAVZULAMI, KI ŠE POGLEBLJAJO GOSPODARSKO KRIZO V „DEŽELAH V RAZVOJU, OBLIKUJE NOVA MEDNARODNA GOSPODARSKA UREDITEV, KI MAKSI-MALNO SLUŽI INTERESOM DOMINANTNEGA KAPITALA NA SEVERU.

Taka strategija pa seveda nima svojih političnih posledic le na Severu, kjer v obliki „reganomike“ in „thatcherizma“ narašča

zagotavljati razvoj na račun ostalega gospodarstva. Centralizirano vračanje dolgov še krepi vlogo državnega aparata, saj daje državi praktično neomejene pravice pri poslovanju z devizami. Vseskozi obstaja grožnja popolnega razsula gospodarstva, če se zapre konvertibilni trg za najpomembnejše izvozne industrijske veje. In prav to grozi nekaterim tradicionalnim (tudi jugoslovanskim) izvoznim panogam, kot sta tekstilna in obutvena industrija. V nekaj letih bodo na Zahodu popolnoma prevladale avtomatizirane tovarne tudi v teh panogah, posledica pa bo, da na „klasični“ tehnologiji zasnovana proizvodnja ne bo mogla več konkurirati mikroelektroniki tudi ob maksimalnem zniževanju mezd.

DOLGOV NI MOGOČE ODPLAČATI! O tem si je na jasnem tudi kapital Severa, ki je že zdavnaj odpisal glavnico in mu je glavna skrb, kako potegniti čimveč koristi od odplačevanja obresti, glavnica pa mu služi kot investicija v trajno obliko ekonomskega in političnega pritiska kot sredstva za vsiljevanje svoje volje. O tem so si na jasnem tudi v večini dežel Juga, vendar je sprememba „mednarodne gospodarske ureditve“ v korist Juga lahko samo rezultat skupne akcije političnega pritiska, ne pa posamičnih pogajanj z IMF, kjer se ugotavljajo „sorodnosti v mnenjih in stališčih“, kar se tiče „stabilizacije“ gospodarstva v posameznih deželah in kjer IMF praktično samo „svetuje tisto, kar so vlade posamičnih dežel že same predvidele v svojih stabilizacijskih načrtih. Konferenca latinskoameriških držav v Quito, kjer so tako politično različne države kot sta Čile in Kuba skupaj zahtevale spremembo kreditnih pogojev in spremembo funkcioniranja IMF, je bila vsaj zametek tega. Ne gre pozabiti, da se s stopnjevanjem mednarodno delitvijo dela kljub njenim negativnim učinkom, ki izraščajo iz tega, da je podrejena merilom „svetovnega trga“, povečuje tudi obojestransko soodvisnost med „razvitimi“ in „nerazvitimi“. To pa je edina karta, na katero velja igrati. Kar pa nas najbolj skrbi, je to, da nekateri deželo, ki velja za eno od ustanoviteljic gibanja neuvrščenih in ki slovi po svojem prispevku v boju za mednarodno

z logiko želonca povezani s tako razvojno strategijo, ki ohranja in forsira preživele industrijske panoge in zarjavele družbene institucije?

Politika, ki živi na kredo, mora verjeti samoiluzijam, da je branitelj nacionalne neodvisnosti in časti in tako predpiše vračanje dolgov ne glede na ceno kot najvišji državljanski princip in dolžnost. S tem si zagotovi nadaljnje kreditiranje, ki je v prvi vrsti kreditiranje nje same in prav to se prikazuje kot ohranitev nacionalne neodvisnosti, kar pomeni, da se dolgov ne odplačuje, da bi se jih odplačalo (kakor se sicer glasi bojno geslo), pač pa zato, da bi se jih odplačevalo. Odplačevanje ni cilj, ampak samo sebi namen, v kolikor je kreditiranje garant politike, ki ga izvaja. Tako moramo biti slepi za dejstvo, da je danes dominantna oblika odvisnosti tehnološka znotraj svetovnega kapitalnega centra, torej z razvojem take proizvodnje, ki je konkurenčna znotraj svetovnega kapitalnega centra, torej z razvojem take proizvodnje, ki je konkurenčna pod „normalnimi“ pogoji. V tem smislu lahko zaključimo s sicer ne novo parolo: „SMO ZA TEHNOKRACIJO,

A. KLEMENC

P.S. Ko govorimo o „svetovnem Jugu“, „deželah tretjega sveta“ itd, ne smemo pozabiti, da je že Sartre dejal, da se „tretji svet začneja v predmestju.“

ČEPRAV SAMO NEGATIVNO!

Namibija: Sto let kolonialne oblasti

O Namibiji, razsežna dežela na jugozahodu Afrike, ki obsega okoli 825.000 kv. m in ima približno 2 milijona prebivalcev, letos beleži 100 let kolonialne oblasti (1884-1984).

To z rudninami bogato ozemlje¹ je bilo pod nemško vladno od leta 1884. Po porazu Nemčije v 1. svetovni vojni je prišla pod britanski oblast in Južna Afrika kot angleški dominjon je upravljala z njenim ozemljem v imenu Velike Britanije, ki je dobila mandat Društva narodov.

V tem članku poskušam osvetliti vlogo in pritisk južnoafriških in ostalih tujih kapitalističnih interesov v deželi. Za razumevanje le-teh pa moramo poznati celotno ozadje kolonizacije v Namibiji, prav tako pa tudi smer kapitalističnega razvoja v Južni Afriki.

KORAK V ZGODOVINO
Sledeč angleški kolonizaciji Capa so evropski trgovci in misijonarji prodirali na namibijsko ozemlje in vzpostavljali trgovske vezi z afriškimi poglavarji. Poglavarji in plemenski voditelji so hitro prevzeli potrošniške dobrine in orožje v zameno za blago, vključujoč živino, železo, slonovo kost in nojevo perje, za kar je obstajal trg v Evropi. V teh kapitalističnih tržnih odnosih je potegnila Namibija krajši konec - razširitev kapitalističnih odnosov je imela katastrofalne posledice za lokalno gospodarstvo.

Prvič, presežna vrednost je bila vnovčena v Evropi in do vlagan v Namibiji ni prišlo.

Drugič, spremembe v sestavi izvoza so razjedale socialno strukturo Namibije. Ko je prvotni izvoz usahnil, so afriški voditelji še naprej potrebovali orožje za zavarovanje svojega položaja, v zameno pa so izvažali živino, pozneje pa še ljudi kot sužnje. Taka trgovina je rušila tradicionalno gospodarstvo s tem, da mu je ropala preživnino (živina) in delovno silo (sužnji). Nerazvitost lokalnega gospodarstva je neposredna posledica širjenja kapitalističnih tržnih odnosov in od leta 1900 to gospodarstvo ni bilo več zmožno vzdrževati prebivalstva.

Nemška kolonialna oblast je uporabljala krajevne afriške poglavarje za zagotavljanje stalnega dotoka delovne sile. Poglavarji so izbirali posameznike in jih poslali na delo v tujino. Ob povratku so morali prinesiti poglavarju darilo. Tako je zdaj poglavar namesto sužnjeval prodajal svoje plemenske može kot delovno silo.

Sodelovanje s poglavarji, ropanje zemlje domačinov, širjenje belega komercialnega načina kmetovanja in kasneje izvažanje surovin so faktorji, ki so povzročili množično uničenje kmetov in razvoj namibijskega proletariata. Kakorkoli že, proces proletarizacije namibijskih kmetov, ki ga je pospešila nem-

ška kolonizacija, se je nadaljeval tudi pod Južnoafričani.

V zgodnjih dvajsetih letih tega stoletja, v času, ko je Namibija prišla pod južnoafriško upravo, sta številčno močna naseljenjska populacija in intenzivno izkoriščanje rudnih bogastev v Južni Afriki zahtevala hiter razvoj južnoafriškega gospodarstva kot tudi širitev infrastrukture. Ob koncu prve svetovne vojne so se belci pojavili kot močna gospodarska in politična sila v Južni Afriki.

V naslednjem desetletju so bili prav oni tisti, ki so načrtovali razvoj, prilagojen potrebam svetovnega trga.

Nekaj let pred izbruhom 2. svetovne vojne se je začel kazati težak položaj industrijskih sektorjev, ki so v glavnem temeljili na železarski in jeklarski industriji.

RAZVOJ NERAZVITOSTI

Rast rudarstva, industrijske in kmečke buržoazije v Južni Afriki je imela pomembne posledice za prehodno obliko kapitalističnih odnosov. J. Afrika je racionalizirala in legalizirala politiko rane diskriminacije, ki jo je uvedla nemška oblast v Namibiji. Prostor za domačine so omejili na neplodna področja, "rezervate" ali "homelands". Zemlja izven

rezervatov je postala področje evropskega naseljenjskega kapitalizma, rezervati pa zbirališče delovne sile. Dotok delavstva na področja kapitalistične proizvodnje je kontrolirala južnoafriška NATIVE LABOUR ASSOCIATION (SWANLA). Zlasti je vsilila migracijsko delo skoraj polovici namibijskih mezdnih delavcev, tako da so lahko njihove družine ostajale v rezervatih.

Vlada je pospeševala naseljevanje Evropejcev na eni strani in zagotavljala dotok poceni afriške delovne sile na drugi strani.

Belci in afriški poglavarji, ki jih je imenovala vlada, tvorijo osnovo lokalne buržoazije, ki jo podpira mednarodni kapital.

Rezultat južnoafriškega gospodarskega vmešavanja v Namibiji se odraža v visoki stopnji rasti. Vendar je bila ta rast omejena na določene sektorje - na tiste, ki so proizvajali za mednarodno tržišče, za južnoafriški kapital in za strateško pomembna ozemlja.

Takoj po vojni je bil južnoafriški kapital usmerjen v izkoriščanje določenih sektorjev, ki so zagovarjali prodajo na mednarodnem trgu: rudna nahajališča, ribištvo in kožuhoovina. Pomembnost teh surovin za južnoafriški razvoj pa je prišla na dan šele, ko so glavni viri kupne moči (zlato in diamanti) začeli usihati.

Treba je omeniti, da južnoafriški kapital ni poizkušal razviti široke kmetijske osnove v Namibiji, razvil je samo tiste sektorje, ki imajo trge zunaj ali pa proizvajajo dobrine, ki jih potrebuje Južna Afrika. Najpomembnejša sektorja sta proizvodnji ribjih (72%) in mesnih izdelkov (20%). Z drugimi besedami: Namibija zaradi svoje industrijske nerazvitosti ne služi samo kot trg za južnoafriške dobrine, ampak tudi za njene industrijske izdelke.

... IN POSLEDICE ZA DOMAČE PREBIVALSTVO

Domače prebivalstvo se s svojo proizvodnjo komajda preživi in samo majhen del živi

ne ostane za prodajo. Poleg neposredne odgovornosti za naraščanje pritiska na deželo, se je Južna Afrika sistematično odrekla znanju domačih proizvajalcev, carini, kreditom in dostopu do trgov.

Dejstvo, da so imele migracijske družine dostop do zemlje, je omogočilo plačevanje mezd pod družinskim eksistenčnim minimumom in povzročilo posamično migracijo. Vzdrževanje mezd na najnižji eksistenčni ravni pomeni, da migracijski delavci nimajo finančnih virov za razvoj produktivnih kapacitet v rezervatih.

V nadaljnji analizi ne smemo pozabiti, da je blago, ki ga Južna Afrika izvažava v Namibijo nekonkurenčno in ga ne more prodajati na svetovnem trgu. Tako ima J. Afrika koristi od svoje proizvodnje, od nakupov in od prodaje v Namibijo. Zato je kontrola Namibije v njenem interesu.

Prizadeva si, da bi čimveč konkurenčnih proizvodov izključili iz Namibije s carinskimi ovirami ter si s tem zagotovili zaščito svoje industrije. Vrh vsega gre večina namibijskega izvoza preko Južne Afrike, kjer je podvržen carinskim dajatvam, železniškim tarifam, taksam... S takšnimi metodami si južnoafriška podjetja in država prilastata znaten del namibijskega presežka.

Krona vsega tega pa je dejstvo, da v Namibiji deluje 88 nad nacionalnih družb, od katerih jih 35 osnovanih v Južni Afriki, 25 v Vel. Britaniji, 15 v ZDA, 8 v ZRN, 3 v Franciji in 2 v Kanadi. Da te multinacionalne družbe prednjačijo v izkoriščanju namibijskih človeških in naravnih virov, nam pove dejstvo, da okoli 37% namibijskega narodnega dohodka odhaja iz države.

Izkoriščanje namibijskega kolonialnega gospodarstva prinaša dobičke multinacionalkam, ker J. Afrika spodbuja tuje investitorje z izjemno nizkimi davčnimi stopnjami, prostim izvozom surovin brez kakršnih koli količinskih ali kakovostnih omejitev in s poceni delovno silo. Jasno je, da te nadnacionalke ne samo zanjejo ogromne dobičke na račun Namibije, temveč tudi podpirajo in vzdržujejo kolonialno okupacijo rasističnega režima v Namibiji. Številne nadnacionalke so vpletene v gradnjo vojaških baz, cest in skoraj vse v nabavo petrolejskih proizvodov, za rasistični režim. S tem ga usposablja, da nadaljuje svoj kolonialni vpliv v Namibiji. Seznamu multinacionalnih družb in delujejo v Namibiji dodajamo še pomembno kapitalistično ustanovo: IMF (Mednarodni denarni sklad). Ta je novembra 1982 preskrbel J. Afriki posojilo v višini 1,1 milijarde dolarjev, največje posojilo v južnoafriški zgodovini, ki je približno enako ceni vojne v Namibiji in Angoli v prejšnjih dveh letih.

V obratnem sorazmerju z dobički, ki jih zanjejo kapitalistični interesi v Namibiji, pa so socialne razmere. Namibijski dohodek na prebivalca je okoli 1000 dolarjev, kar je blizu svetovnemu povprečju in je eden najvišjih v vsej Afriki. Toda črna večina (preko 90% prebivalstva) ima samo 150 dolarjev dohodka na prebivalca, medtem ko ga imajo belci 3500 dolarjev. To daje razmerje 23:1!!! Povprečna življenjska doba belcev je med 68 in 73 leti, pri Afričanih in drugih nebelcih pa med 42 in 52 leti. Stopnja smrtnosti otrok je pri belcih okrog 21,6 na 1000 otrok pod enim letom starosti in 145 na 1000 nebelih otrok in 163 na 1000 afriških otrok. V deželi je okoli 152 zdravnikov in samo 20% jih opravlja poklic na deželi, kjer živi večina Afričanov. Na deželi je razmerje zdravnik: pacienti 1:17.000.

Kot dodatek: „uradna“ stopnja nezaposlenosti v januarju 1983 je bila 18%, toda temeljila je na 420.000 glavni delovni sili. To je bila številka iz leta 1980, od tedaj do 1983 pa je nadaljnjih 25.000 delavcev vstopilo na delovni trg. Ravno s temi številkami se je morala stopnja nezaposlenosti do sredine 1984 približati 25%. Poleg tega namibijski delavci nimajo pravice do pokojnine, bolniškega nadomestila, plačanega dopusta, poročniškega dopusta itd.

KMETIJE, DELAVCI, POSLOVNEŽI, PLEMENSKI POGLARVI

Pod takšnimi pogoji se namibijski delavci soočajo z namibijskimi kmeti. Lahko sklepamo, da politični razvoj v Namibiji označuje močan razredni boj med proletariatom in propadajočimi kmeti, ki jih podpira večina drobne afriške buržoazije, vdane mednarodnemu monopolnemu kapitalu. Moč plemenskih poglavarjev večinoma izhaja iz državne moči in ni neodvisna. Na ta način plemenski poglavarji, belci farmerji in monopolni kapitalizem predstavljajo vladajoči razred in skupaj tvorijo kapitalistični pritisk in izkoriščanje v deželi. Osnova moči je monopolni kapital. Glavni interes reprodukcije monopolnega kapitala pa je, da država deluje, čeprav lahko ugotovimo, da so posamezne politične akcije naklonjene lokalnim zavezništvom.

Vlogo Južne Afrike in njenih zahodnih zaveznic v namibijskem sporu moramo vselej videti pripeto na ozadje interesov, ki smo jih skušali prikazati v tem prispevku.

G.N.TJI-HENUNA (prebivalec Namibije in študent FSPN)

Mirovna gibanja

ideologija,
dileme,
alternative

● Prevladuje mnenje, da postaja oboroževanje samo sebi namen. Do tega zaključka je prišlo več ekonomistov (Kaldor, Smith in drugi) zaradi spoznanja, da je oboroževanje prešlo pač že zdavnaj vsako „racionalno mejo“. Konfuzna je tudi trditev, da oboroževanje samo po sebi vodi kapitalizem v propad. Drugi pa spet menijo, da vsako prizadevanje za razorožitev pomeni svojevrstno utopijo. Nam ne preostane torej nič drugega kot čakanje, da se svet oboroži do te mere, da bo propadel (seveda samo kapitalistični svet po Kaldorjevi in Smithu!) ali pa čakati, da taisti svet ne bo propadel, saj lahko postane še precej bolj gnil. Zgoraj podani alternativni se izključujeta. Rešitev po „jugoslovansko“ — „nešto izmedju“ v tem primeru odpade.

Poglejmo osnovno tezo, ki jo ponuja Mary Kaldor. Militarizem ji pomeni upadanje ekonomske moči države, v kateri se pojavlja. Ugotavlja, da konstantno mirnodobno širjenje produkcije orožja tako absolutno kot relativno glede na družbeni proizvod označuje začetek obdobja ekonomskega upadanja kapitalizma. Produkcija orožja postaja sama sebi namen, dobiva samosvoje gibanje in nenazadnje, naraščanje vojaške produkcije pospešuje proces ekonomskega upadanja kapitalizma. Iz zgodbi

sledi nauk: bolj se bodo oboroževali (seveda to velja le za kapitalizem) prej bodo propadli!

Kar je res v tem pojmovanju, je to, da se kapitalizem, še posebej v kriznih časih prav rad zateka k produkciji orožja. Toda prav to dejstvo nasprotuje temu njenemu ekonomskemu determinizmu, ki tako zelo spominja na Hilferdingovega. Povečanje vojaške proizvodnje zadržuje zlom, ali bolje rečeno, med drugim ohranja kapitalizem. Če se na primer da prezreti preprosto meščansko teorijo akcije—rekreacije (ki pravi, da se kapitalistične države oborožujejo zato, ker se tudi komunistične), pa ta teorija, čeprav se imenuje marksistična, bolj škoduje vsemu revolucionarnemu, naprednemu svetu, ki si prizadeva za mir kot katera koli druga meščanska.

Po logiki stvari, ki sledi iz te teze, se mirovna gibanja, ki se bore za mir, v bistvu borijo proti zlomu kapitalizma.

Mirovna gibanja ponujajo alternativno-boj za mir. Toda kakšen? Mirovna prizadevanja pomenijo proces, ki je v zgodovini doživel največ porazov. Multilateralne pogajanja so, razen redkih izjem, kar po vrsti doživljala neuspehe. Bodo mirovna gibanja s svojo strategijo rešila svet pred uničenjem?

Da mir ne bo le „posvetitev oboroževanja v miru“

Jasno je, da takšna pasivizacijska ideologija ni nič manj „nevarna“ za neko socialno gibanje kot birokratizem ali kvaziprofesionalizem, ki se lahko pojavi na neki stopnji razvoja socialnega gibanja še posebej, ker mirovno gibanje že itak trpi zaradi pomanjkanja ideološke tradicije. To nekateri imenujejo glavno pomanjkljivost mirovnega gibanja in mu zategadelj pripisujejo klavno prihodnost. Kljub temu pa povsod po Evropi v mirovnih gibanjih prevladuje mnenje, da se je treba za dosego ciljev, za katere si prizadevajo, boriti („biti aktiven, da bi ne bili radioaktivni“). Končni cilj gibanja je, da se doseže stanje razorožitve oziroma podlaga za resnični mir. Povsem očitno je, da si mirovno gibanje prizadeva za drugačen mir, kot je sedanje ravnotežje strahu v Evropi. Ob tem, da nastopajo zoper jedrsko in drugo oborožitev in za korenitejšo družbene spremembe na ekonomskem (tako na primer Zeleni v Nemčiji v svoje programe vnašajo elemente samoupravljanja), socialnem, ekološkem in drugem področju. Iščejo alternative, drugačne stile življenja, kot jih forsira razvita potrošniška družba. Opaziti je, da postajajo mirovna gibanja, vsaj njihov naprednejši del, (sem gre šteti razna antinuklearna združenja in ekološko gibanje, ki se organizirajo okoli ali ob Zelenih kot najmočnejšem političnem

dejavniku sodobnih socialnih gibanj), najrevolucionarnejši družbeni faktor. Kakorkoli že je, so nov fenomen, hkrati pa predstavljajo kontinuiteto razrednega boja za t.i. „novo politiko“, kot jo imenuje Habermas. Res pa je, da so še vedno neobjavljenček, rojen zaradi sodobnih družbenih protislovij, ki so kulminirana v mednarodnem nezaupanju in nenehni oboroževalni tekmi, ki resnično ogrožata mir v svetu. Teza, ki pravi, da postaja oboroževanje samo sebi namen, nima nič opraviti z resničnostjo. Rakete in druga orožja so čisto konkretne zadeve, ki imajo svoj politični, ekonomski in vojaški namen. Resničen mir ni ravnotežje strahu ali nevojna. Mir pomeni veliko več — zaupanje, sodelovanje, sožitje. Da bi ga dosegli, je potrebno odstraniti to orožje, ki predstavlja celo grožnjo takšnemu miru, kot ga imamo danes.

Na vseh mirovnih shodih, ki postajajo zadnja leta pravilo, so bili podani konkretni predlogi za razorožitvene procese. V Bruslju pred dvema letoma so na primer predlagali, da bi morale države enostransko razglasiti svoje ozemlje za brezjedrske cone, kar bi vključevalo uničenje vsega jedrskega orožja na tem območju, ukinitve vseh jedrskih in drugih tujih vojaških baz, prepoved stacioniranju tujih vojaških čet, demontiranje že obstoječih in prepoved nadaljnje gradnje jedrskih central. Oborožene države, ki se zavzemajo za takšne cilje, bi naj bile oborožene samo z defenzivnim orožjem, tiste države, ki še nimajo jedrskega orožja ali ki bi ga odstranile, pa bi postale mednarodnopravno priznane brezjedrske cone, druge države pa bi jim naj mednarodnopravno zagotovile tak status itd. itd.2).

Vloga mirovnega gibanja pri tem je dokaj jasna. S svojo množično aktivnostjo bi moralo pritiskati na vlade. Ob tem vse bolj prevladuje spoznanje, da je za učinkovitejšo igro v parlamentarnih sistemih potrebno ustanovljati svoje lastne stranke. Za bodočnost teh strank, pravijo Zeleni v Nemčiji, se ni treba bati. Samo struktura v stranki je zelo raznovrstna, ne glede na verske, politične ali svetovnonazorske razlike. S tem pa so na široko odprta vrata za članstvo v stranki. To ima sicer prednost pri množičnosti, ima pa slabe strani glede ideološke enotnosti. Toda Zeleni so stranka „novega tipa, v bistvu protistrankarska stranka“, kot nekakšna alternativa klasičnim političnim strankam. Uspeli so z relativno preprosto ideologijo aktivirati ogromne množice v zahodni Evropi, za cilje, ki so splošno človeški.

Kljub temu velja opozoriti, da so prizadevanja mirovnih gibanj ostala v večini brezplodna, vsaj kar se tiče zaustavljanja oboroževalne tekme. Letno porabi svet za oborožitev med 700 in 800 milijardami dolarjev. Samo v raziskovalni dejavnosti dela čez 4.000.000 visoko kvalificiranih fizikov in inženirjev, v njej pa je zaposlenih okoli 60 milijonov delavcev. Glavni ekonomski argument, s katerim nastopajo militaristične strukture je ta, da daje produkcija orožja in storitev povprečno za 75 % večjo profitno mero kot ostale gospodarske veje. Ni zamenljiva tudi ugotovitev, da bi morebitne razorožitve poslala na cesto okoli 60 milijonov delavcev. Vselej doslej v zgodovini so bili argumenti, ki so nastopali v prid oborožitvi, močnejši od ekonomskih, političnih in moralnoetičnih, ki so ji nasprotovali. Politika zastraševanja je bila vedno primernejša (učinkovitejša) od mednarodnega zaupanja in sodelovanja. Prestrukturiranje gospodarstva v druge, družbi potrebnejše gospodarske dejavnosti bi ohromilo oblastveni potožaj militarističnih in drugih struktur na oblasti.

Stanje torej ni rožnato. So potem vsa prizadevanja mirovnih gibanj zaman?

Dileme in alternative mirovnih gibanj

Ne moremo mimo nekaterih uspehov, ki so jih mirovna gibanja kljub težavam vendarle dosegla. Na Zahodu (in ne le tam), so močno oblikovala javno mnenje, ki je postalo izrazito protimilitaristično, s tem pa je že dana podlaga za nadaljnje delovanje. Mnoge politične stranke so pod pritiskom javnosti močno oblikovale in spremenile svoj odnos do vojaškostrateških vprašanj in do problemov okolja. Lucio Magri ugotavlja, da postajajo mirovna gibanja vse močnejši družbeni in politični dejavniki, ker uspešno združujejo spontano, množično delovanje in politični boj in jih na osnovi teh dveh kriterijev primerja z delavskim in študentskim gibanjem, ki da jim manjka ali prvo ali drugo. Zato je prepričan, da bodo uspeli z močnim in učinkovitim „delovanjem od znotraj“ spremeniti potek dogajanja.

Povsod jasno pa postaja, da zgolj s „poskusom od znotraj“ mirovna gibanja ne bodo uspela doseči ciljev, ki niso le zadeva ene države. Mir, za kakršnega si prizadevajo, ni deljiv. Ne more se v zahodni Evropi doseči pravega miru, če je na primer na Bližnjem vzhodu klanje. Zato je potrebno delovati na mednarodni ravni, predvsem na diplomatski, kot učinkovit politični dejavnik, pa čprav kot nevladni ali protivladni faktor. Večkrat je prišlo do pobud za skupne nastope na raznih konferencah in shodih (tudi na mednarodni diplomatski ravni — z gibanjem neuvrščeni).

Mirovna gibanja niso blokovska, kot jim očitajo v obeh blokkih. Niso tudi le neblokvska. Mirovna gibanja, vsaj njihov najnaprednejši del, so protiblokvska. Tudi v tem političnem smislu se močno približujejo neuvrščeni. Bogdan Osolnik se v eni od svojih razprav sprašuje, ali ne pomenijo mirovna gibanja nove dimenzije boja politike neuvrščeni. Vprašanje bi lahko postavili tudi obratno. Skupna strategija, skupno nastopanje v boju za mir in preobrazbo sveta, je edina alternativa obeh. Še posebej pridemo do tega spoznanja, če vidimo v gibanju neuvrščeni več kot le „zadevo tretjega sveta“ in njegovo resnično protiblokvsko naravnost. Prizadevanje za resnični mir pomeni preseganje blokvske politike. Za take cilje pa se ni mogoče boriti zgolj na politično diplomatskem področju. Korenite družbene spremembe ni nikoli naredila nobena politična sila, ampak le množično socialno gibanje. Zato ni pričakovati, da bi gibanje neuvrščeni samo po sebi na ravni diplomatskih odnosov z drugimi, blokovskimi etabliranimi strukturami preseglo stanje, kakršno je. Na drugi strani pa je popolnoma samoumevno, da mirovna gibanja ne bodo zgolj z „delovanjem od znotraj“ uresničila svojih ciljev. Enotnost obeh dimenzij boja je nujna za doseganje interesov obeh, ki niso klasično politični, vendar se edino kot takšni danes lahko uveljavljajo.

Vloga gibanja za mir pri nas

Večkrat lahko slišimo, da je Jugoslavija eno samo množično gibanje. Takšni zaključki se lahko podajo le na osnovi dekla-

rirane zunanje politične usmeritve naše države. Da je politika res miroljubna, o tem tukaj ne bi zgubljali besed, nikakor pa ne moremo reči, da smo vsi skupaj eno samo gibanje za mir. To naše „eno samo gibanje za mir“, v kolikor sploh ga, predstavljajo le politične vodilne ali provladne organizacije (Liga za mir). Večina je od tega prizadevanja odtujena.

Pri nas v Sloveniji se je pojavil neke vrste zametek mirovnega gibanja (in če bi sodili po aktivnosti, je vse prej kot zametek), ki ne pomeni le neke mehanične priključitve množičnemu mednarodnemu mirovnemu gibanju v boju za mir, ampak tudi boj zoper slabosti, za uresničevanje pravic in svoboščin, za podružbljanje koncepta SLO in DS, ki bo kot tak resnično pomenil miroljubno obrambno organizacijo naše družbe in ne bi ogrožal mednarodnega miru. Metode delovanja pomenijo neke vrste negacijo stare prakse in pravo dezalienacijo v prizadevanju za takšno občo vrednoto, kot je mir. Ustanavljajo se iniciative v okoljih, kjer ljudje živijo, delajo (že sam izraz iniciativa pove, da prihajajo spodbude za delovanje prav iz teh osnovnih organizacijskih oblik). Verske, ideološke, svetovnonazorske razlike ne predstavljajo nobenih razlik. V gibanju je precej tudi starejših, španskih borcev na primer. V osnovne organizacijske oblike vpeljujejo razne oblike dela, ki jih imenujejo „delavnice“ (študijska, informativna, kulturno umetniška, orožarska, tehnična itd). Organizirali so že vrsto stojnic, okroglih miz, predavanj, kulturno umetniških večerov, mirovni tabor itd. Na vseh manifestacijah je bil odziv množičen. Vse to pa pomeni, da pri nas ljudje želijo biti aktivni v prizadevanju za mir.

Mirovno gibanje ne odklanja a priori vseh vpeljanih institucionalnih oblik organiziranja, v kolikor ne bi le te aktivnega, samodejnega delovanja ožile ali kako drugače ovirale. Vprašanje organizacijskih oblik seveda še ni rešeno. Potrebno bi bilo najti neko našim razmeram primerno obliko (društvo). Obstoječa Liga za mir je takšna, da ne omogoča množičnejšega aktiviranja. Zato je vselej doslej delovala nekako forumsko. Naj povemo Azemu Vlasiju, da to gibanje ni in ne bo izdalo vrednot naše revolucije in v nobenem primeru ni protisamoupravno, protisocialistično gibanje. Nasprotno. Išče pa predvsem nove oblike dela, ki bi ne pomenile odtujevanja množic od mirovnega prizadevanja. Takšno mirovno gibanje bi lahko predstavljalo resničen, pristen most s podobnimi gibanji po svetu, solidarnost z narodnoosvobodilnimi gibanji in z vsemi, ki se borijo za mir in svobodo.

MILAN ZVER

1) poglej zanimivo študijo Omerze (dobiš jo na RK SZDL)

2) Bojan Grobovšek, TIP, 1983/3

● Do nedavnega (študentje, rojeni leta 1960 so se zadnji izmuznili) je bil visoko izobražen pripadnik naše skupnosti v hudo neenakopravnem položaju z drugimi mladci. Diplomanti višjih in visokih šol so služili domovini samo dvanajst mesecev, vsi drugi mladeniči pa 15 (18). Z novim zakonom je bila neenakopravnost v tem oziru deloma odpravljena. Vsi službe sposobni so dobili pravico služiti 15 mesecev, vendar je bila univerzitetnikom doba službe preklana. Dopolnilo zakona o SLO je to neljubo pomanjkljivost ustrezno odpravilo. Kaže, da so mladi fantje po pravicah izenačeni v odnosu do uživanja veččin SLO in DS. Pa niso! Študentje v prvem in drugem letniku 120 ur poslušajo v razširjenem obsegu tisto, kar so že imeli priliko slišati v srednji šoli, pa v JLA, na orožnih vajah in pri usposabljanju v KS ali prebrati v Obrambi. Torej gre za očiten privilegij mlade „inteligence“, ki ga odločno zavračam(o). Po logiki čiste enakopravnosti bi morali predmet ukiniti s podobnim aktom, kot je bil uveden. Vendar ne gre za to ali naj se predmet SLO in DS izvaja ali ne, pač pa zato, kakšen naj bo ta predmet. Gotovo je nekaj: takšen kot je sedaj, ne more ostati.

Obrambne zadeve ne visijo v zraku in jih zato ne moremo obravnavati nediferencirano. Preketo prizemne so in vpete v delovanje družbe. So identične in hkrati različne za posameznike, ki niso enakopravni in enaki v dejanskem življenju. Različnost življenjskih oblik zahteva tudi različnost obrambe in zaščite, zahteva različnost in identičnost obrambnega usposabljanja tudi na Univerzi. Zato je skrajni čas, da se na

obrambne zadeve pri univerzitetnem študiju ne gleda s stališča uniforme, pač pa s stališča družbenega posameznika, torej tudi s stališča posameznih strok. Pri tem jasno ne gre le za predmet SLO in DS na Univerzi, gre za zlom zavesti in prakse, ki pod krinko podružbljanja SLO in DS družbi in posameznikom vceplja vojaško logiko ali logiko vojske. Obrambne in varnostne mehanizme je treba vnesti, izgraditi, dograditi v družbeno življenje samo. Prizadevanja Univerze so naravnana ravno na prilaganje predmeta SLO in DS vsaki posamezni stroki. Nedavno je kadrovska komisija pri US UK obravnavala predlog, naj bi se za učitelje predmeta, ki bi nadomestil predmet SLO in DS, šolali diplomanti posameznih fakultet na katedri za SLO na FSPN in na matični fakulteti.

S tem bi odprli področja raziskovalnega dela, kjer bi mladi strokovnjaki navezovali obrambna in varnostna znanja na svojo stroko in strokovna znanja na koncepcijo SLO in DSZ. Na ta način bi postopno iz študijskega procesa lahko izrinili neustrezne vsebine in predavatelje (ki jih trenutno primanjkuje). Zaenkrat je pri tem prizadevanju najdlje Medicinska fakulteta, ki je že oblikovala pobudo, po kateri naj bi zdravniku program SLO in DS zagotovil znanja iz vojno-medicinske doktrine.

P.S. Univerzi Edvarda Kardelja in v Mariboru sta oblikovali predlog vojaškim oblastem, s katerim vlagata prošnjo za možnost odlaganja vojaških vaj, ki trajajo več kot tri dni, za študente, ker jih vpoklici na vaje bistveno ovirajo pri študiju.

J.K.

KOMU JE PRAVZAPRAV NAMENJEN NOV OBRAMBNI UČBENIK???

Tovariš Turk, samostojni svetovalec za SLO in DS ljubljanske Univerze v številki 6—7 časopisa Tribuna zaključil svoj intervju z nasvetom, naj se tisti, ki pišejo članke o obrambnih učbenikih itd, prej informirajo pri »bolje obveščeni«, da ne bo prihajalo do dezinformacij.

Uredništvo časopisa »Mladost«, ki je vsekoli spremljalo problematiko, je poskušalo na vsak način priti do celovite informacije, zato je takoj ob izbruhu »afere« skušalo dobiti informacije od sekretarja Skupnosti jugoslovanskih univerz, profesorja Resuloviča, ki je vsekakor najbolj pristojen in odgovoren za pojasnjevanje razpisov skupnosti. Prof. Rasulović ni hotel dati nikakršnih informacij.

Toliko za začetek. Nima smisla polemizirati s tovarišem polkovnikom Turkom, kajti kot strokovni delavec je on še najmanj odgovoren za nezakoniti razpis, posebno še, ker so bile univerze — članice skupnosti pomanjkljivo obveščene o celem postopku. Ni pa prav, da napake zagovarja.

Preidimo k argumentom. Dejstev, navedenih v 5. številki Tribune, ne kaže ponavljati. Dodajmo pa naslednje:

1. Zakon o SLO SFRJ (Uradni list SFRJ, št. 21/1982) v 3. odstavku 169. člena določa:

»Usposabljanje mladine za SLO v smislu 1. in 2. odstavka tega člena se organizira in izvaja na podlagi enotnih osnov načrtov in programov, ki se določijo z dogovorom med Zveznim sekretariatom za ljudsko obrambo in pristojnimi republikimi in pokrajinskimi organi.«

Pravilen postopek za nov program predmeta »SLO in DS SFRJ I in II« bi torej bil naslednji:

1. faza: dogovor o enotnih osnovah načrta in programa vzgoje in usposabljanja študentov za SLO in DS na visokošolskih in višješolskih organizacijah v SFRJ

2. faza: izdelava programa predmeta »SLO in DS SFRJ I in II«;

3. faza: razpis za učbenik za predmet »SLO in DS SFRJ I in II«;

Dejansko pa je bil postopek naslednji:

a) Predsedstvo SUJ je 22. avgusta 1983 sprejel sklep o razpisu in pogojih razpisa za izdelavo univerzitetnega učbenika SLO in DS SFRJ I in II.

b) Sekretar SUJ je 19. januarja 1984 v dopisu št. 03—35/1 zaprosil ZSLO, da konča postopek za sprejemanje dogovora o enotnih osnovah programa predmeta SLO in DS SFRJ (Mladost, 12. 3. 1984).

Nekaj je torej narobe?!

Januarja 1984 dogovor (tudi ZSLO je podpisnik) o osnovah programa sploh še ni bil sprejet, razpis za učbenik pa je bil sprejet že avgusta prejšnjega leta! Na kakšni osnovi so bili izdelani pogoji razpisa, če dogovor o osnovah programe

še ni bil verificiran! Postopek je bil obrnjen na glavo. Bil je NEZAKONIT!

2. Pogoji natečaja so bili sprejeti 22. avgusta 1983, objavljeni pa šele 7. oktobra 1983! (po 6 tednih, pa še to samo v Borbi!?). Je to samo birokratska malomarnost!

3. Zvezni sekretariat za LO ni pristojen za področje družbene samozaščite, kar je jasno že na podlagi imena organa. Kdo je določil osnove programa za področje družbene samozaščite!

4. Rok za izdelavo učbenika je bil samo 6 mesecev, kar je petkrat manj časa, kot ga je bilo potrebno za dogovor o osnovah programov predmeta. Celo komisija za SLO in DS SUJ je na seji 28. 2. 1984 menila, da se v tem času ne da napisati kvalitetnega učbenika. Rok je prof. Resulović opravičeval s potrebo, da čimprej dobimo kvaliteten učbenik! Nekaterim je zadosten dokaz za zakonitost postopka dejstvo, da je ta ali oni organ dal soglasje. To je res bolj enostavno, kot pa npr. poiskati Zakon o SLO in si prebrati 169. člen, preštudirati spremljajoče akte itd. Morda pa bi le bilo bolje, da nekatera delovna mesta zasedejo mlajši in strokovno usposobljeni kadri, ki jim ni odveč misliti tudi z lastno glavo! Tovariš Turk vsekakor razpolaga z vsemi ali pa vsaj z večino aktov (natečajem, dopisi ZSLO itd.) v zvezi z razpisom za novi učbenik za predmet »SLO in DS SFRJ«. Predlagam, da jih pošlje Tribuni, ki jih lahko po potrebi objavi. Tako ali tako ne bi bilo odveč, če bi tudi neposredni udeleženci in uporabniki (študentje) imeli malo več neposrednega vpogleda v kuhinjo, ki kuha predvsem zanje.

Aleš Jelenc

Uredništvu Tribune!

V 5. številki Tribune je slovenski delegat v Zveznem zboru skupščine SFRJ tov. Savin Jogan s poslanim zapisnikom samo ilustriral, oziroma potrdil, tisto, kar sem napisal v članku »Kdo odloča namesto nas« v 3. številki. Na seji Univerzitetnega sveta je dejal, da »je v zakonu in podzakonskih aktih o vojaški obveznosti upoštevano stališče Slovenije.« Še vedno tov. Savin Jogan dolguje odgovor na vprašanje, kdo je v tem primeru »Slovenija« in »ali mladi, ki so v razpravi izoblikovali in uračno sprejeli drugačno stališče, kot so ga delegati zastopali v Beogradu, niso »Slovenija«. Kaže, da v tem primeru predstavljajo Slovenijo posamezni forumi. In še to samo nekateri. Recimo vsaj bobu bob, tovariši delegati.

Aleš Jelenc

Imaginacija — edina rešitev za preživetje

• Gorje pa zemlji in morju, ker je stopil na vaju hudič z veliko jezo vedoč,

• Pogovor s Črtom FRELHOM, študentom grafike v 4. letniku Akademije za likovno umetnost pri profesorju Zvestu Apolloni. Rojen je bil 1960 v Nomlju, je dobitnik študentske Prešernove nagrade za grafiko za leto 1983:

Zakaj likovno ustvarjaš, predvsem grafično?

Likovno delovanje ni edino estetsko, začel sem kot muzikant. Na odru ne moreš popravljati, na sliki pa lahko. Torej sem se odločil za slikarstvo, kjer sta me spreleteli dve zanimivi stvari: monstruozno fantastično izdelano klasično slikarstvo in spoznanje lastnega bivanja v intelektualnem, materialnem in vizualnem smislu.

Tvoj odnos do sodobne likovne tvornosti?

Sodobna likovna umetnost se nahaja v obdobju kolektivne shizofrenije! Sedanje duhovno stanje je zaznamovano s smrtjo evropskega klasičnega krščanskega Boga. Včasih se mi porajajo nostalgije po starih preizkušenih umetnostnih slogih. Danes je težko nastopati s pozicije moči, ker dvom razjeda moje početje. Nahajamo se v mučnem obdobju iskanja. RAZISKUJEM ZAKONITOSTI LIKOVNEGA JEZIKA. Zgraditi moramo slovar likovnega izražanja!

Torej moramo iznajti novo duhovno hrano! Vendar menim, da smo že zamudili obdobje optimalne mladostne moči in duhovne inventivnosti. Prav zares, začeti bi morali samostojno ustvarjati že s štirimi leti!

Bojim se, da bodo ljudje v sodobnih „civilizacijskih“ pogojih preizkusili vse možne variante te civilizacije, preden bodo začeli drugače MISLITI! Vreden je proces, kvaliteta se bo rodila skozi proces. Edino obdobje velikega individualizma bo stvari premaknilo v temeljih, do takrat ne moremo pričakovati novega univerzalnega likovnega sloga.

Ali likovna umetnost opravlja svoje poslanstvo danes dovolj učinkovito?

Ko najmanj vemo, kaj je umetnost, največ o njej govorimo. Danes so umetnike naglani v galerije. Zaživijo šele takrat, ko so „obešeni“, praktičnih izvenkomornih efek-

tov je zelo malo. Stanje treba preseči s tem, da se umetniki začnejo obnašati bolj aktivistično v smislu ovrednotenja vizualne senzacije. Zaenkrat so rezultati lenobni odnos umetnikov in odujtenost množic. Za galeriste in kustose je najmanj problemov, če so umetniki spravljani v galerijah. Če se deklariramo za tako demokratično družbo, pogrešam več pouličnih manifestacij, obešanje slik po gostilnah, javnih, frekventnih krajih. Zakaj umetnost ni več nobilitarna?

Proces tvornega grafičnega ustvarjanja?

Je dialog z metjejem. Moja umetnost je humana agresija. Moje bojno polje je likovno polje, grafični list, ki ga imenujem duhovno opno, kamor projiciram svoje zamisli. Zakaj operiram s črno barvo? Ker skušam pri ljudeh, ki so bombardirani z barvnimi televizorji in drugimi potrošniško usmerjenimi ZLORABAMI učinkov barve, doseči kontemplacijo. Moja črna barva fiziološko protestira proti preobilju barv. Zakaj grafika? Grafika kot proces ODTISKOVANJA je predhodnica modernih vizualnih nosilcev, kot so holografija, video in laserske tehnike. Te bodo v prihodnje gotovo nadomestile likovni izdelek v klasičnem smislu. Gledalec ali bolje mimoidoči bo izpostavljen hipnim vizualnim informacijam—senzacijam. S tega stališča skušam obravnavati proces odtiskovanja bolj kot duhovni proces, ne pa z željo po materialni sliki — izdelku. Te možnosti grafike so v naši zavesti še premalo prisotne.

Kakšni so učinki seksualne revolucije v slikarstvu, poleg hiperseksualizacije, banalizacije spolnosti? Dobesedno smo pričali pojavu, kjer sperma duši duha.

S seksualno revolucijo je tudi v slikarstvu golo telo prenehalo bivati kot nekaj posebnega, nadzemskega. Ni več nosilec (ali izgovor) duhovne vsebine. Bolj se spoštuje njegova oblikovna prisotnost. Kar pa se tiče poplave sperme, mislim da jo povzroča duhovna impotenca. Po zakonu o ohranitvi vrste je izhod tega procesa jasen. Razen, če bomo začeli misliti drugače. Časa ni veliko.

Pogovarjal se je Pavel B.

da ima malo časa

• Pogovor s Klavdijem TUTTO, likovnim umetnikom, študentom 2. letnika grafične specialke na Akademiji za likovno umetnost (rojen l. 1958 v Postojni):

Zakaj sploh umetniško ustvarjaš in to v obdobju velike duhovne praznine, v času, ko umetnik nima več naziva božanski?

Če imaš kaj povedati, lahko to poveš tudi na stranišču. Navajam ti pričevanje, ki mi ga je pravil slikar Zoran Mušič v svojem ateljeju v Benetkah leta 1982: ko je bil v koncentracijskem taborišču Dachau, je v rovu risal na koščke papirne embalaže.

Motivika tvornega slikarstva in grafike? Odslikujem svoj osebnostni karakter in emocionalna stanja v njej, vključujoč trpne

elemente iz mediteranske krajine (trni, osat). Upodabljam tudi družbeno problematiko, vendar samo na abstraktnem nivoju.

„Duhovni svet, ki ga prinašaš svetu?“

Je na robu konkretnosti, s tem da so barve rdeče-animalične, zelene-vegetativne. V zadnjem času se vse bolj poraja določena patos figura, ki je do sedaj še ni bilo. Pomemben mi je sam akt slikanja, to je fetiš dotika likovnega polja. V zadnji fazi so barve zadušene, temačnejše, slike so postale psiho-loški portreti moje duše.

Dramatika v tvornem delu je spopad med svetlobo in temino? Ali je tvoje slikarstvo konkretno?

Vsak najmanjši dražljaj mi služi za odri-

savanje mojega duhovnega stanja. Izhajam iz svoje rodne pokrajine, iz beneške šole, izhajam iz Giorioneja, Tiepola, furlanskih freskoslikarskih delavnic 15. stoletja!

5. Ali bomo na Slovenskem kdaj napravili nove Benetke?

Kaže da ne. Zaenkrat je katedrala slovenskega duha Cankarjev dom v Ljubljani. Naslednje vprašanje zastavljam izpraševalcu: Kako si ti dojel mojo umetnost ob tvojih obiskih v mojem ateljeju v Novi Gorici?

Dobil sem vtis, da je tvoja umetnost nekako ironična. Impresional me je tvoj bogati barvni spekter, velika količina likovnih izdelkov, tvoja močna duhovno-filozofska umetnostna podlaga. Med drugim je bil že

takrat viden vpliv Picassa. V tvornem ateljeju sem se počutil kot v duhovni oazi.

Koliko je nate vplivala takimenovana ljubljanska grafična šola?

Ljubljana mi nikoli ni bila vzornik, edino po moči svoje institucionalne organizacije.

Lahko rečem, da je opaziti na umetnostnih akademijah dosti ljudi, ki po-svojih lastnostih odstopajo od neke normale študentov ostalih fakultet (na primer dekleta z majhnimi prsmi so bolj pogosta na umetnostnih smerih). Tukaj se pojavi problem umetnosti kot kompenzacije osnovnih življenjskih danosti?

Deloma se strinjam.

Koliko ti je potreben duhovni in telesni kontakt z ženskami za tvojo umetnostno kreacijo?

Vedno!

Umetnost je ena najbolj svobodnih aktivnosti človekovega duha, najbolj neodvisna, oblikuje si sama svoja pravila. Umetnik je v stari govornici resnično neki božji izbravec, ki ima možnost ubežati banalnim zakonitostim normalnega civilizacijskega tempa. Z renesančno-baročnega stališča je NOVA PODOBA skrbno razumsko igrana norost! Kaj meniš ti?

Že v vprašanju si si postavil odgovor. Osebnost sem prepričan, da sem spone nove podobe prerasel. Prišel je čas mojega allegro

vivace!

Muči me to, ker v naši dobi premalo pozornamo verodostojno izročilo genijev likovne preteklosti, npr. s kakšnim glasom je govoril Rembrandt, kako je resnično izgledala njegova žena?

To sem že absolviral, tako da me zdaj te stvari ne zanimajo več. Sedaj sem trden in se zanašam samo na lastno mitologijo in prepričanje, kar je pomembno za mojo nadaljnjo likovno gradnjo.

Moja teza je: več zdrave umetnosti — manj psihiatričnih klinik! Kaj predlagaš kot zdravilo za zmanjšanje človekove velike duhovne bede?

Predlagam čim večjo osebnostno vero

vase, v svoje lastne sile, v svoj lasten absoluten model. Ciao amore!

Pogovarjal se je Pavel B.

Hans Jürgen—Krahl:

Hans Jürgen-Krahl (1944—1970) je bil eden izmed vodilnih „agitorjev, teoretikov“ in organizatorjev, ki je sooblikoval nemško novo levico. Politično gibanje, ki je poskušalo „praktično preobraziti“ svojo lastno teoretično tradicijo t.j. kritično teorijo frankfurtske šole in jo navezati na delavsko gibanje in socialistične teorije. Krahl je označil teorijo frankfurtske kroga kot „poznomoščansko teorijo, ki v nasprotju s svojo prakso zanika osnovno potezo historične spremembe meščanske družbe v njeni monopolnokapitalistični in fašistični fazi na način, ki ima močne posledice za marksistično oblikovanje teorije“ in s tem pokazal njeno mistificirano revolucionarnost in pasivno teoretičnost. V prevodu prvega poglavja Krahlrove knjige Konstitucija in razredni boj, spoznavamo njegove ideološke metamorfoze od temnih nazorov nemške provincije preko meščanskih ideologij do stališč revolucionarnega marksizma. Aktualnost teksta (objavljamo le 1. poglavje) je pomen stališč revolucionarnega marksizma, metamorfoze, ki so še kako aktualne tudi za nas same. (op. prev.)

Pričujoča politična avtobiografija je bila prispevek Hansa Jurgena Krahla na pričevanju ob procesu, ko je bil skupaj s tov. G. Amendtom in K.D. Wolfom obtožen kolodvodstva pri protestnih akcijah zoper podelitev nagrade nemškega založništva za mir l. 1968 predsedniku republike Senegal L.S. Senghorju.

vedno čuvajo zaprtost v svojih skupnostih, ki spominjajo na rituale srednjeveškega čarovništva in tako je razumljivo, da nisem na samem začetku mogel predelati in obvladati niti ideologij, katerih bistvo sta liberalnost in parlamentarizem. Če izhajam iz tega, da se še v mnogih predelih ZRN od bavarske gozda pa vse do spodnješaške planote pojavljajo najtemnejše ideologije mistike, je bilo zelo razumljivo, da sem v procesu svojega izoblikovanja pristal najprej v Ludendorffovi zvezi, tako da sem se pojmovnega razmišljanja naučil ne drugače kot iz mistike Mojstra Eckhartina Roswite von Gandersheim, se pravi iz ideologij, ki bi bile, če bi jih hoteli marksistično interpretirati, kot je to napravil Ernst Bloch, zagotovo podane v smislu utopičnega razmišljanja, oz. bi, če bi jih povzeli iz izkustvene zveze vladajočega razreda, reproducirale stopnjo temečne nezvestosti. In tako je bil že velikanski korak k razsvetljenstvu, ko sem v svojem rojstnem kraju Alfeldu l. 1961 ustanovil Mlado zvezo (die Junge Union) in pristopil k CDU. To je bil prvi korak k mojemu osvobajanju od ideologij, orientiranih na kri in zemljo, prehod iz naravnega stanja agrarnega gospodarstva v sodobno kapitalistično industrijsko družbo. In tukaj moram omeniti, da se je začela v določenem smislu „odiseja“ skozi organizacijske oblike vladajočega razreda. Kar si osebno štejem v dobro, je, da je potrebna ogromna psihična trdnost, da se v

vom. Po maturi sem dobil povabilo fantovskega konventa in takrat sem spoznal ti. „starega gospoda“ sodnega svetnika uradnega sodišča, ki mi je, medtem ko je pospravil obilni zrezek, razlagal, da bo delavski razred ostal večno nedrasedel in neumen, ter da smo mi poklicani, da izoblikujemo elito. Takšna razlaga me sicer ni prepričala, vendar sem obnem s pričetkom študija postal član neke udarne skupine, katere udarnost pa sem že kaj kmalu zavrnil. Bilo je naravno, da sem takšno udarno skupino najprej elitno doživljal, se pravi, da sem proti njej sam razvil elitne kategorije, kajti slaboumje in zoperstavljanje, ki se je tam produciralo, vsega tega, kar se je odvijalo v praznih glavah, ki so vse permanentno producirale fašizem, enostavno ne moremo interpretirati drugače kot elitno. Iz te udarne zveze so me nato odslovili, potem ko sem izvedel antiavtoritativno vstajo zoper nekega „starega gospoda“.

Nazadnjaške in fevdalne ideologije, ki še vedno obstajajo, se lahko razširijo, da postanejo vladajoča učna ideja na inštitutih, akademijah in univerzah. Od mistike ponarejene sedme Mojzesove knjige zame ni bila dolga pot, da sem v stroki, ki jo študiram,

katerimi dnevno do neskončnosti podjarmljajo sami sebe in proletarijat. Seveda te laži še niso ideologija, kajti laži imajo kratke, ideologije pa dolge noge; ideologije so prikrivajoče. Kar ti pride na ušesa o vladajočem razredu, če si njegov član, so preproste neumne, omejene laži — krščansko-demokratske, malomeščanske gospode, študijskih svetnikov in svetnikov upravnih sodišč, ki si zagotavljajo svetohlinsko solidarnost, a so v resnici drug proti drugemu kakor volkovi.

Kar se tega tiče, se v vladajočem razredu ni prav nič spremenilo. Povsem drugo vprašanje pa je, kako te ideologije razkrinkati — in tukaj moram reči, da je postal Heidegger (kar je Adorno razčlenil kot „žargon pravdnosti“) eden odločilnih ideologov vladajočega razreda/ideologij, ki še dandanes niso izgubile svoje atraktivnosti, če pomislimo, da je pred svetovno gospodarsko krizo 1928/29 do skrajnosti čutil bit in s tem najvil imperialistično vojno, ki jo je Hitler 1939 sprostil, da je pridilgal odločnost, ki ne ve, za kaj se odloča in se je zaradi tega vedno vezala na „fuhnerja“, da je pridilgal zvezo po 1945, ne da bi povedal, na kaj naj se vežejo, da bi zveze s krščanskimi demokrati napravil

Konstitucija in razredni boji

tega ne morejo dovolj dobro zaznati. In prav glede na proces, v katerem gre po eni strani za dialektiko izkoriščanja v poznokapitalističnih industrijskih metropolah in po drugi strani za neposredno podjarmljanje v kolonijah, torej v bedi in lakoti dežel tretjega sveta, bi rad citiral Sartra. V svoji „Kritiki dialektičnega uma“ piše prav o razliki med izkoriščanjem in podjarmljanjem: „Motili bi se, ako bi mi oponašali kapitalistično izkoriščanje in podjarmljanje, kajti pri tem je treba pomisliti, da se dejanska goljufija izkoriščanja vrši na podlagi pogodbe. In če drži, da se ta pogodba v praksi spreminja v blagovne odnose, potem prav tako drži, da v svoji obliki predstavlja menjalni odnos: gre torej za svobodno menjavo med dvema človekoma, ki se v svoji svobodi priznavata. Eden se obnaša, kot da ne bi vedel, da je drugi pod pritiskom zahtev prisiljen prodajati se, kakor da bi bil materialna dobrina. Toda vsa čista vest lastnika počiva na momentu menjave; pri katerem delavec navidezno popolnoma svobodno ponuja svojo delovno silo. Čeprav ni svoboden nasproti bedi in revščini, je juristično dejansko svoboden nasproti lastniku, kajti ta vsaj teoretično v momentu zaposlitve na delavca ne izvaja nobenega pritiska in se omeji samo na to, da določi maksimalno mezdo ter da zavrne vse, ki bi morebiti zahtevali več. Tukaj je še tudi

poznem kapitalizmu in da bo tako lahko odkril in razkrinkal vso manipulativno in integrativno prikrivanje. Naša funkcija je torej, da kot politični intelektualci razpolagamo s svojim znanjem v korist razrednemu boju. Solidarizacija s socialno-revolucionarnimi gibanji dežel tretjega sveta je bila odločilna za izoblikovanje naše antiavtoritativne zavesti, kajti tam je podjarmljanje na dlani, ker še ni zakrinkano z utrjenimi meščanskimi menjalnimi odnosi. Tako smo od tretjega sveta povzeli pojem brezkompromisne, radikalne politike, ki zanika puhlo, neprincipielno, realno meščansko politiko. Che Guevara, Fidel Castro, Ho Ši Minh in Mao Ze Dong so revolucionarji, ki so nam posredovali politično moralo brezkompromisne politike, ki nam je omogočila dvoje; lahko smo odstopili od politike miroljubne koeksistence, ki jo izvaja SZ v svoji skrajno izrojeni obliki in lahko smo identificirali teror, ki ga izvajajo ZDA in z njimi tudi ZRN v deželah tretjega sveta.

Tudi tukaj je Sartre, če vzamemo to za kontrast proti ideološko zakrinkanemu podjarmljanju v poznokapitalističnih metropolah, se pravi izvajanju politične svobode iz ekonomskega izkoriščanja, ki v obstoječih fazah kapitalizma kot tako ni priznana, izrazito jasno označil podjarmljanje v deželah tretjega sveta. V nasprotju s tem, kar je označil kot izkoriščanje, pravi: „Podjarmljanje pa se izraža predvsem v tem, da človeka

nializma in vseh oblik diktature, je poznano; če hočemo človeka obravnavati kot psa, ga moramo najprej priznati kot človeka. Skrivna nevednost gospodarja je torej ta, da je neprestano prisiljen računati s človeško realnostjo v svojih sužnjih kljub temu, da jim neprestano zamika ekonomski in politični status, ki v določenem času definira človeško bitje.“

Če upoštevamo razliko med izkoriščanjem in podjarmljanjem, ki jo je označil Sartre, potem obstaja tudi objektivna identiteta, ki se ponovno izraža kot objektivna motivacija našega antiavtoritativnega protesta v metropolah. Medtem ko so v nekdanjih kolonijah, v zaplenjenih deželah tretjega sveta podjarmljene množice zreducirane na status brutalne animalitete, imajo zagotovo prav tisti analitiki in teoretiki (in to pojasni tudi, zakaj smo sinovi iz meščanskega razreda prestopili v razred kjer se reprezentira osvobodeno človeštvo, namreč v proletarijat), in ne iz razvajenosti, kakor trdi meščanski

● Označiti osebo ne more pomeniti, tudi ne z ozirom na sodišče, kakršno je tole, definirati, kar danes še vedno dovolj škodljivo pojmuje kot „osebnost“. Pač pa se moramo osredotočiti na prikaz izkustvenega ozadja, ki razlaga proces politizacije in s tem tudi študentsko gibanje, kakor se je oblikovalo v svojem antiavtoritativnem razvoju. Kar se mene tiče, so moje izkustvene vezi različne od tov. Amendta.

Na osnovi svojega izvora sem moral prehoditi številne stranpoti, da sem izdal meščanski razred? iz katerega izhajam. Ker prihajam iz slabo razvite dežele, namreč iz Spodnje Saške oz. še iz najtemnejšega predela te dežele, mi ni bilo niti usojeno sprejeti, celo v okviru meščanskega razreda ne, njegove razsvetljenske ideologije. Vendar menim, da je kratka predstavitev te ideologije nujna, kajti ta in takšne ideologije, ki sem jih tudi sam spoznal in s katerimi sem se moral identificirati, so podobne tej, ki bo tvorila teme tega procesa, namreč Senghorjevi ideologiji.

V Spodnji Saški, vsekakor pa v območju iz katerega prihajam, v veliki meri še vedno vlada to, kar lahko označujemo kot ideologijo zemlje in tako sem se tudi jaz v procesu svojega političnega izoblikovanja moral gibati najprej le v okviru nemške partije do ti. Welfenpartei. Vasi, v katerih sem zrasel še

takšni temečni provinci dve leti neprenehoma udeležujoč skupaj z malomeščansko gospodo shodov krščanske demokratke, kajti že v kratkem času se vse skupaj izkaže — in to ni le gola metafora — za brezizhodne blodnje, v katerih se ti shodi spremenijo v sestanke kronanih oslov.

Naslednji korak, namreč ta, k spoznanju resnice o krščanskih demokrati, je bila katoliška cerkev. Kajti vsaj v katoliški cerkvi, kljub njeni dokaj skavtski ideologiji, sem prvokrat zvedel nekaj o odporu proti fašizmu — čeprav samo na temeljih notranje emigracije in notranjih ideologij v smislu Bonhoefferja. Ampak celo to je bilo v malomeščanskih gimnazijah, ki so označevale proces mojega oblikovanja, preveč. Od direktorja naše šole sem namreč zvedel, da naj bi bil Dietrich Bonhoeffer perverzzen homoseksualec in ga zatorej že zato ne moremo interpretirati kot spodobnega Nemca. Taisti direktor me je poučil tudi, da je prišlo vse slabo tega sveta od Angležev in Židov, ter da je bil največji zločin v zgodovini človeštva nirmberški proces. Takšni so bili torej ljudje, ki so se v javnosti prsili, kako pogosto in na koliki stopnji so demacisticirani.

Vendar te anahronistične ideologije človeku v tej temečni provinci niso omogočile videti neke zavestne odločitve. In tako sem si pridobil tudi svojo prvo izkušnjo s pra-

zašel k teoretičnemu samopotrjevanju, namreč k Martinu Heideggerju. In tukaj bi, da razjasnim, za katero vrsto ideologije gre, navedel citat. Heidegger piše v svojih „Stranpoteh (Holzweg)“: „Človek, katerega bit je podrejena volji po oblasti, je nadčlovek. Hotenje te podrejene biti mora kot bistvo obstoječega odgovarjati volji po oblasti. Zaradi tega sovpade v eno z mišljenjem, katerega vsebina je volja po oblasti, nujno vprašanje: v katero obliko se mora ta iz bistva obstoječega hotena bit človeka postaviti in razviti, da zadovolji voljo po oblasti in kot taka prevzame vladanje nad obstoječim. Nedomna in predvsem nepredvidoma je človek iz bistva obstoječega postavil pred nalogo prevzeti zemeljsko oblast.“ (Ffm. 1950 str. 232).

Zares imperialistično-avanturistična filozofija; moram reči, da sem se tega ideološkega konteksta kmalu osvobodil in prešel k naprednemu logičnemu pozitivnemu in končno k marksistični dialektiki, kar označuje pot oblikovanja med drugim tudi mnogih, ki jim zaradi svoje razredne pripadnosti ni potrebno prštevati se k izkustvu proletarijata, ki jih pa obide slabost, ko spoznajo svoj lastni razred in njegove pripadnike, namreč njihove laži in korupcijska stališča, s

čim trdnješe in zagotovo bi tudi danes mešal izhodišče biti, po katerem bi lahko Straussa in Kiesingerja potisnil v pozabo biti, se pravi iz vlade, da bi tako razjasnil, da tudi v Brandtu, Wehnerju in Schellu lahko zažari bit.

S tem, ko me je vladajoči razred odslovil, sem se odločil, da bom tudi jaz njih temeljito izdal in tako sam postal član SDP. Tukaj sem prvokrat zvedel, kaj pomeni solidarnost, namreč izoblikovati komunikacijske oblike, ki izhajajo iz podložništva in podjarmljanja vladajočega razreda. V SDP smo prvokrat zvedeli, da ZDA in sistem, ki ga ZDA predstavljajo, vnebovpijajoče podjarmljajo dežele tretjega sveta; v SDP smo prvokrat zvedeli, da če vladajoči razred govori o svobodi in tolerančnosti, misli na

tolerantnost do svoje vlade in na netolerantnost do tistih, ki sicer lahko govorijo, ne smejo pa ničesar spremeniti. V SDP smo prvokrat zvedeli, kaj pomeni, da danes še sploh obstaja izkoriščanje. Izkoriščanje in podjarmljanje pomenko prav gotovo nista identična. To, kar se dogaja v deželah tretjega sveta, je neprikrito, brutalno, teroristično podjarmljanje. Pomen izkoriščanja pa je na visoki stopnji prikrit, tako da celo tisti, ki so neposredno prizadeti, namreč proletarijat,

konkurenca in antagonizem samih delavcev, ki zmanjšujejo svoje zahteve, lastnik pa si ravno nasprotno umiva roke v nedolžnosti. Ta primer nam dovolj jasno pokaže, da postane človek zase in za drugega samo stvar ravno zaradi tega, ker je v praksi postavljen pojem človeške svobode. Absolutno spoštovanje svobode ubogih in revnih, je najboljši način, da jih v trenutku pogodbe izročim materialnemu pritisku. (Hamburg 1967, str. 116).

Sartre je torej to, kar velja v marksistični šoli kot učna ideja, zelo koncentrirano povzel: da je torej izkoriščanje oblika vladanja, ki počiva na visokem nivoju prikrivanja, prikrito z menjalnimi odnosi, ter prikrito z institucijami podjarmljanja, z meščanskimi sodišči in njihovim vsiljevanjem prava in države. To pomeni — in to je tudi vloga, ki jo moramo mi kot intelektualci v SDP povzeti za aktualizacijo razrednega boja — da moramo v praktičnem boju razviti teorijo, ki bo proletariatu, njegovemu jezikovnemu in zavestnemu nivoju omogočila, da bo razumel pojem oblasti v današnjem

obravnavamo kot žival. V imenu svojega spoštovanja do živali so obsojali ameriški južnjaki tovarnarje iz severa, ker so ti obravnavali svoje delavce kot material. Le živali lahko namreč prisilimo k delu z urjenjem, tepežem in grožnjami in ne material. Kljub temu pa si je pridobil suženj svojo animailičnost pri gospodarju šele po priznanju njegove človečnosti. Poznano je, da ameriški plantažniki v 17. stoletju pod nobenim pogojem niso dovolili vzgajati črnskih otrok v okviru krščanske religije, kajti s tem bi izgubili pravico obravnavati jih kot podljude. To bi namreč pomenilo, da bi priznali, da so tudi črnci ljudje.

Dokaz za to je, da so se od gospodarjev razlikovali le po svoji veri — z vročičnim prepredovanjem, da bi tudi sužnji sprejeli katoliško vero, pa so plantažniki najbolj neprikrito priznavali, da so bili sužnji zmnožni novo vero sprejeti. Tudi najbolj ponižujoča ureditev se mora v resnici prenašati s človeka na človeka, tudi gospodar mora upoštevati človeka v osebi svojega sužnja. Poglavitno protislovje rasizma, kolo-

tisk, ki trdijo, da tudi na razviti stopnji tehničnega napredka in na najnaprednejši stopnji zadovoljevanja človeških potreb, torej daleč preko meje fizične ohranitve, še vedno obstaja nekaj takšnega kot je pozivljanje človeka. Drugače si ne moremo razlagati, da je bil celo meščanski individuum, ki se je izoblikoval z veliko prisile in pritiska v procesu fašizma pravzaprav uničen; tako da bi se, kakor so dejali teoretiki frankfurtske šole, nekateri ljudje morali sramovati, kadar rečejo „jaz“, to pomeni, da je v meščanskem „jaz“, kakor je to izpeljal Marcuse, še vedno obstajala sposobnost kritike, izkustva, mnenja in razumevanja, da pa so dandanes v obdobju tehničnega napredka in industrijskega parka, ki ga brezvladno upravljajo redki denarni mogotci, ljudje zreducirani na golo reakcijo, kakor kaže primer Pavlovega refleksa, torej da samo še reagirajo in v nobenem primeru niso sposobni agiranja.

(se nadaljuje)

Policija proti arheologiji

● 1. septembra 1983 ob 5. uri me je ljudska milica izgnala z otoka Vis. Razlog, ki ga je navedel pristojni miličnik: brez prijavitelnega bivališča in brez denarja nimam pogojev za bivanje na otoku Visu. Moje pojasnilo: prejšnji dan sem šest ur delal kot brezplačni prostovoljec pri arheoloških izkopavanjih starogrškega grobišča v naselju Vis. Ker si nisem prisrkel prenočišča, sem imel namen prenočiti s svojo spalno vrečo na lokalni plaži. Vendar mi je mladi miličnik to prepovedal in čas med polnočjo in 4.30 sem moral prepati na policijski postaji Vis. Sprašujem se: po kakšni logiki me je pristojni miličnik izgnal z otoka Visa? Jaz sem opravil šest ur neplačanega dela za Splitski arheološki muzej, za plačilo pa me je lokalni miličnik, izgnal.

Človeško srce, pa tudi arheološka zavest, kje sta? (ne glede na to, da je Vis vojaška baza). PS: Pristojni miličnik ni vedel niti tega, kje v njegovem rajonu Pavel Bračko poteka arheološka izkopavanja! Bil pa sem brezplačno prepeljan z lokalnim trajektom iz Visa v Split.

• To je bit nuklearne tehnologije in zato nam jo — z ali brez energetskega primanjkljaja skušajo vsiliti. S kapitalom mnogih milijonov NM naj bi se zgradile sončne elektrarne v vesolju. Energija naj bi od tam potovala na zemljo z laserskim žarkom. Takšen projekt — čeprav je gospodarska in ekološka norost — ima možnosti za realizacijo. Monopolizacija velikih energetskih koncernov bi bila še očitnejša in s tem porast moči, razen tega bi bil projekt že vojaško strateško pomemben. Te elektrarne bi, razen prenosa energije z laserskimi žarki ali mikrovalovi, lahko uporabili tudi za vojaške namene. Da gre tu komajda še za proizvodnjo energije, je očitno, kajti sončno energijo bi lahko izkoristili že danes. Toda razlogi odklanjanja uporabe sončne energije ležijo na dlani. Kot vse naravne oblike energije je sončna energija decentralizirana energija, z malimi enotami in malo vloženega kapitala. S stališča velikih energetskih koncernov je to temeljna pomanjkljivost. Zadevo otežuje še to, da sončne energije ni malo, da je neizčrpna, da so stroški vzdrževanja nizki in da niti ne onesnažuje. Veliki koncerni bi v uporabo sončne energije investirali če bi odpravili te „pomanjkljivosti“ in jih preobrnil v kapitalno intenzivne, visoko centralizirane gigantne, močne naprave. To je možno le, če se sončna energija uporablja z gigantskimi satelitskimi projekti, ki bi priskrbeli državi in multinacionalnim družbam energetski monopol in s tem tudi monopol na gospodarskem in socialnem področju.

119
Toda to ni v interesu posameznih občanov, ki hoče obdržati svojo neodvisnost in demokratično svobodo. Tuzemsko smatrajo za adolescente vse ljudi, ki tako mislijo, in tako naj bi tudi ostalo. Bivši ministrski predsednik Walter Scheel, ki je znal vedno reči kakšno dobro besedo za atomsko energijo, v *Süddeutsche Zeitungu* 12/13. februarja 1977 ugotavlja, da iniciative občanov nimajo kaj dvomiti o legitimnih odločitvah uradnih institucij. Bivši minister za gospodarstvo Hans Friderichs, ravno tako zagret zagovornik atomske energije, trdi v nekem osnutku o vladni obrazložitvi energetske politike; so vznemirjeni občani, nasprotniki atomske energije, revolucionarji in nasprotniki blagostanja. 123 Tistim prijateljem v stranki, ki so glasovali proti atomski energiji, je rekel, da so nori in menil: „Sicer pa lahko sklepajo, kar hočejo!“

V parlamentu je izrazil dobre nasvete glede iniciativ občanov: „Vsaki iniciativi občanov, ki popolnoma ali začasno ovira delovanje jedrskih elektrarn, bi želel, da zgradijo nemudoma dve termoelektrarni pred vhodnimi vrati.“ V strokovnost iniciativ meščanov pa niso vsi vedno dvomili. Na primer, doktor Haenscke ugotavlja pred nemškimi parlamentom: „V času, v katerem je obvladavanje atomske energije izzvalo vedno znova javno strah spoštovanje in navdušenje, je po dolgem obdobju, v katerem je bila jedrska energija visokodotirani miljenček, nastajal po svetu nemir zaradi te tehnologije. Znanstveniki so bolj in bolj kritični, medtem ko jim drugi — v glavnem tisti, ki živijo od jedrske energije — nasprotujejo z nepremišljenimi razlogi. To ni presenetljivo, kajti „svobodna“ znanost je postala bolj ali manj podružnica kapitala. Raziskave v državnih raziskovalnih institutih se izvajajo v interesu industrije, ki sama ne more ali noče priskrbeti potrebne riskantne investicije, in se plačujejo z davki ljudstva. V interesu industrije, da bi čimprej prejela uporabne rezultate, se določajo velike smernice raziskovalnih načrtov.“

Raziskave in razvoj, ki služijo varnosti ljudstva, katerih doslednost pa nalaga industriji dodatne stroške, se reducirajo na neizogiben minimum. Zaradi direktne odvisnosti večine znanstvenikov od institucij, ki spodbujajo in organizirajo raziskovanje in razvoj, je že v najredkejših primerih slišati kritiko znanstvenikov. Namesto tega sodelujejo v umazani igri, večkrat zoper boljše znanje, in predstavljajo za industrijo propagandni boben, za kar so izdatno honorirani. Če izrazijo kritiko, pomeni to avtomatsko izpostavljanje masovnemu sovraštvu industrije in vplivnih hobijev.

Neredko pomeni to, da znanstvenik izgubi delovno mesto in ne dobi več zaposlitve vsaj enakovredne ne. To ni preprosta

Miroljubno v katastrofo

Holger Strohm:

trditve, temveč jo lahko ravno s področja raziskav v atomski energiji bogato obložimo s posameznimi impozantnimi usodami: tako je na primer baselski univerzitetni profesor dr. Mars Thurkauf izgubil svojo profesuro, ker je kot eden prvih znanstvenikov opozoril na nevarnosti atomske energije. Seveda ni dobil več zaposlitve na tem področju, čeprav je bil prej odlikovan za mnoge svoje

Če ti interesi ostanejo tajni, se poveča sum, da bi — če bi javnost to zvedela — bila igra direktnih interesentov občutno motena.“

Ameriški nobelovec za psihologijo ter profesor medicine in biologije na univerzi Harvard George Wald piše o verodostojnosti mnenj takole: „Nas znanstvenike pogosto sprašujejo, če je morda možna varna proizvodnja atomske energije. To je tehnično

atomske energije v zdajšnji obliki, zato ne uživa nobenih prednosti, razen če verjame, da dela nekaj smiselnega za človeštvo. Po drugi strani nas naše prepričanje vodi v konfliktno situacijo z centri moči. In ti konflikti nas pogosto stanejo mnogo denarja in naših delovnih mest. Leta 1975 so trije inženirji General Electrica in en vodilni varnostnik predali svoje vodilne pozicije v nuklearni industriji zaradi moralnih pomislekov. Za to dejanje niso bili odlikovani, temveč ozmerjani od vlad in industrije. Nad njimi visi madež izdajalcev, madež tistih, ki za vedno ogrožajo delovna mesta svojih kolegov. Komu verjeti?

Nikoli ne morete biti varni. Toda pomagalo vam bo, če boste vedeli, da nasprotniki atomske energije s svojim prepričanjem nič ne pridobijo in da so pripravljeni za svoje prepričanje trpeti izgubo. Federacija, dežele in industrija imajo letno milijonske zneske na razpolago, da bi prebivalstvu vsiljevali vedno znova enake napačne informacije: atomske elektrarne so primerne za okolje,

nenevarne, rešilni pasovi za industrijsko družbo, ki ji grozi potop v energetske krizi. Toda celo ponavljanje teh napačnih objav ne učinkuje pravilno, temveč otopi naslovnik in s stalnim davljenjem zaduši njegov naravni strah. Toda celo ponavljanje teh napačnih objav ne učinkuje pravilno, temveč otopi naslovnik in s stalnim davljenjem zaduši njegov naravni strah.

Ta sredstva bi skrhalo moč upora. Drugo sredstvo za lomljenje upora je metoda, ki naj bi nas prepričala, da je prebivalstvo za atomsko energijo. Takratni zvezni minister za raziskovanje Hans Matthofer je bil ekspert za to: „Po anketah sodeč je večji del naših občanov za uporabo jedrske energije, in jo smatra za nujno. Tudi zvezna vlada je prepričana, da se v ZRN ne bomo mogli odpovedati uporabi jedrske energije“. Ne glede na to, da se lahko z anketami doseže praktično vsak željeni rezultat, ker je odvisen od oblike vprašanja in s tem podložen manipulaciji, ni bila še nobena anketa — kar je tipično — detajlno objavljena.

Industrijska revolucija, množična proizvodnja in sistemi tekočega traku so imeli morda nekaj napredno ali osvobajajočo vlogo, danes pa so nazadnjaški in represivni. Ne pokopavajo le človeškega duha in človeške družbe, temveč tudi življenjsko zmoglost planeta in vseh živih bitij, ki na njem eksistirajo. Sicco Manshold k temu dodaja: „Politično vprašanje, ki ga je treba nujno postaviti, je: Če lahko naša družba zaradi vedno večje porabe energije zavozi ali ni potem smiselno iskati družbeno obliko, v kateri rast ni imanentni sestavni del. Saj je danes tako, da nas privatni gospodarski interesi v našem kapitalističnem sistemu

inovacije in uspehe. Ameriška profesorja Gofman in Tamplin sta bila potem, ko niso mogli ovreči njune kritike, izpostavljena represalijam, posmehu, razlagi, da sta znorela in končno sta dobila tudi odpoved. Švicarski profesor teologije dr. Edvard Buess piše o tej temi: „Informacije, ki jih sprejemamo, zaslužijo zaupanje toliko, kolikor ne odgovarjajo le interesu posebne skupine, temveč interesom vseh. Razlogi, ki bodo izrečeni v zvezi z debato o atomskih elektrarnah, bodo uvrščeni po interesnem horizontu, pod katerim so nastali. Do razlogov neke posebne skupine, ki je neposredno zainteresirana za razširjanje električne proizvodnje z atomskimi elektrarnami, bomo nezaupljivi. Sum, da je tudi njihovo znanstveno mnenje obarvano s partikularnimi interesi, če ne celo nezavedno prejudicirano, ni odvečen.“

vprašanje in odgovor nanj bi se na vsak način nekega dne lahko glasil: dal Toda vprašati je treba drugače. Resnično vprašanje se glasi: ali je možna varna proizvodnja atomske energije, medtem ko se profit maksimira? In odgovor na to je: ne! Vsi tisti, ki so proti atomski energiji in kažejo na ta faktor, so praktično idealisti. Pogovarjajte se enkrat z angažiranim nasprotnikom atomske energije. Najmanj misli na sebe. Ko sem to opazil in ko sem se pritoževal skozi vrsto nasprotij, sem si izoblikoval neko preprosto pravilo: če neko mnenje nekaj stane — najsibo v denarju, statusu, privilegijih, se mi bo zdelo verodostojno. Če pa se po drugi strani spleča zastopanje nekega mnenja (finančno ali kako drugače) pa postanem zelo kritičen in nezaupljiv. Videli boste sami, da je to skoraj vedno res. Nihče med nami, ki so proti

proizvodnje silijo k večji porabi. To ni samo zaradi kapitala, ki direktno investira v atomsko energijo. Vzrok je v tem, da je sistem usmerjen v ekspanzijo.

Toda tudi tisti, ki imajo socialistično družbo pred očmi, često mislijo, da lahko svoj cilj dosežejo le z gospodarsko rastjo. V preteklosti je bila rast često upravičena s tem, da lahko socialno šibkejši sloji le tako dosežejo višji življenjski standard. Tudi vprašanje brezposelnosti se še vedno navaja kot zagovor za gospodarsko rast. Ali je to res? Ali ni to bolj vprašanje načina proizvodnje, proizvodnih metod, kot vprašanje obsega proizvodnje. Kljub gospodarski rasti ugotavljamo vedno večjo brezposelnost in nezadržno inflacijo. Vse to govori, da moramo iskati družbo, ki ne bazira na rasti proizvodnje, družbo ki ima za podlago boljše razdelitev premoženja in pravičnejše ravnotežje med delom in kapitalom.

Vprašanje moramo vzeti resno. Če ne bomo zlomili prisile k rasti, ki označuje vladajoči gospodarski sistem, nam bo pomanjkanje energije ustvarilo tehtne probleme. Za naš način gospodarjenja in mentaliteto, ki sta usmerjena v ekspanzijo, bi bila energetska luknja šok, ki bi ga težko prenesla. Drugačna je situacija, če bi se preusmerili v gospodarstvo, ki je namesto v samo sebe in svojo rast orientirano v resnični blagor človeka in narave.

„Uničevanje okolja, tratenje surovin in energije, odtujitev na delovnem mestu, to je le nekaj izrodov naš sedanjega družbe. Obstajajo tehni razlogi, da je za takšne izrodke zaslužna gospodarska ureditev, ki se orientira le na privaten dobiček. Če nas zastopniki vladne industrije soglasno svarijo, da lahko le z nadaljnjim razvojem gospodarskega sistema obvarujemo življenjski standard in delovna mesta, jim gre v bistvu za obstoj in zvišanje profita. Tako ni človek, temveč profit, merilo vseh stvari. Dokler se predrežemo temu temeljnemu principu našega gospodarstva, prebivalstvo nima vpliva na celoten stihijski razvoj, dokler se bo odločalo za vsako industrijsko razvijanje, glede na dobičke podjetnika, bo narava brezobzirno izkoriščana pomožno sredstvo“.

V dokumentu Evropskega sveta januarja 1973 na vprašanje, če ne bi zaustavitev rasti istočasno odpravila prosto tržno gospodarstvo in z njim prežeto individualno in gospodarsko svobodo, odgovarjajo takole: „To sicer drži za kapitalistično družbo, vendar se je treba vprašati, če družba, katere nosilni motiv je profit, upravičeno obstaja. To nikakor ne pomeni, da bodo sedanje komunistične države z lahkoto dosegle spremembo v izenačeno družbo. V preteklosti je bilo dokazano, da je slogan individualne svobode izredno ugoden za obstoj suženjstva in izkoriščanja in da je dal vse možnosti močnim in brezobzirnim in omogočil privilegirancem, da so ovirane, obzirne in nepriviligirane izpostavili samovolji in zaničevanju. Kako je danes? Enaka svoboda za vse naj bo naš cilj. Optimalne individualne svobode za vse ne more biti, lahko pa je svoboda, ki je omejena s socialno odgovornostjo“.

POST SCRIPTUM:

Opravičujemo se, ker zaradi tehničnih težav prevod tega teksta ni izšel v celoti in ker ni bil opremljen s „fusnotami“.

Hvala za razumevanje!

Geslo: Naš novi hobi — zaje bimo atomski lobi

Prevajal in se martral S.D.

Lektoriral in se (še bolj) martral S.K.

Dragi S.D.

Leta 1958 je Levstik v Napakah slovenskega pisanja zelo lepo povedal, da nemščina zelo ljubi pasive in še posebej medije, slovenščina pa da tega ne mara. Nemara ne bi škodilo, da si ta spis kljub častitljivi starosti pred naslednjim prevajanjem iz nemškega jezika prebereš.

Tvoj S.K.

PISMO ANDREJI ZA ANDREJO

V bistvu bi bil to lahko katerikoli dan. Sediš v naslonjaču in trgaš njegovo skladno, udobno obliko s svojo pozo. Tihožitje z Andrejo. z andrejo. z andrejo. Del teh predmetov in vsakdana. Marija Brown, do you have the tears for this? Nasmehneš se. Ustnice se stegnejo v črto, rdeče pobarvano, mehko in grenko. Ni ti žal. Ne more ti biti žal. Ne sme ti biti žal. Koleni tako vsako k sebi, da ostaja prostor med njima. Roki počivata na blagu, ki je razpet nad to praznino in hrbtna stran rok mora čuti ti mehko notranje strani stegen. Rami privzdignjeni, hrbet usločen, med njim in naslonjalni je tudi praznina, če odmisliš drobce prahu, ki potujejo v svetlobnem stožcu, ki prihaja od okna. Pojem se premakneš nekoliko nazaj, nogi se prekrizata, roki pristaneta v stičišču trebuha in pregibov nog, rahlo položeni. Ena se odlepi in gre do postelje po škatlico vžigalic in cigaret, se vrne, odloži eno izmed bremen v levo roko, pomagata si pri opraviilu, dokler ni prižgana cigareta v ustih, ko potegneš prvi dim ostane na filtru šminka, druga roka s hitrima premikoma ugasne vžigalico. Ustnice se spet skrivijo in obstanejo v črti. Ti nasmehi so zate, saj veš, da niso prišle. Sama sebi se lahko posmehuješ. Vloga igra tebe. Zazreš se skozi okno. Zunaj hodijo ljudje, kakor da pohajkujejo v sončnem vremenu in dopoldanski uri. Ti tega ne vidiš, morala bi stopiti do okna in se zazreti navzdol. Vidiš stolpnico nasproti in s plastičnim trakom zalepljeno razbito okno, tam stanuje neka deklica, o kateri predpostavljaj, da je gimnazijka. Pogled se sprehodi po sobi, vse ti je tako znano, da še opaziš ne več posameznih predmetov. Vstaneš, greš v kuhinjo po kozarec vode, zaliješ rožo, odložiš kozarec na omaro in spet sedeš. Ura tiktaka in odmerja tvoj dan. Roka ugasne cigareto. Zbereš vse dele telesa v neko celoto in se odpravíš v kopalnico. Kar tako se ogleduješ v ogledalu. Tudi svoje podobe si se tako navadila, da je ne opaziš. Pereš si zobe, sklonjena nad lijak, gledaš vodo in pero in kapljice krvi, ki izginjajo v odtoku. Izpljuneš vodo. Obvisiš sklonjena nad lijakom, oprta z rokama na rob. Sunkovito dvigneš glavo in se zazreš v kozarec za zobne ščetke. Tam stoji samo ena ščetka in zobna pasta. Zdaj se zasmeješ, uide ti, koza in ne priznaš, da si pričakovala dve ščetki. Modro in zeleno. Ne moreš se navaditi na to, da si sama. Slačš se in odlagaš kose obleke na pralni stroj. Vse delaš samo zase. Ampak ni pravega navdušenja. Odpreš tuš in se polivaš z vodo in to bi počela kar v nedogled, potem se naveličšaš,

kakor si pričakovala, na koncu se boš vdala in spostljivo izpolnila urnik, ki se razlikuje samo v niansah. Zbrišeš se, greš gola do omare, zbereš spodnje perilo, še nikoli niso bile malenkosti tako pomembne, odkraj drugo omako, prebereš pomenke, jih nekaj podržiš pred seboj in preveriš v ogledalu. Hočeš popolnost v fasadi, samo tako jih lahko premočiš, samo tako lahko gradiš iz sebe za sebe. Kakor da se prvič odpravljaj na to pot, ki je tako stara. Oblečeš se, počeseš, namažeš, roke ti trepetajo, spet si v dnevni sobi in kadiš, se nasmeješ misli nova oseba v starem okolju. In stegneš ustnice, ko dojameš, da imaš morda prvič možnost, da postaneš osebnost in potencialov, ki si jih puščala neizkoriščene. V dvigalu se zadnjič pogledaš v ogledalo. Opaziš razliko v nasmehu, ki je bolj sproščen in je na meji notranjim in zunanjim. Zunanje ti bo nekaj časa dajalo smiselnost, s katero sama zdaj nimaš kaj početi. Eno subjektivno ni bilo še nikoli objektivno, več subjektivnih videnj ali mnenj prav tako ni objektivno, ima pa možnost biti bližje objektivnemu. Zato se moraš preveriti. Čakaš na trolo 8, kakor vsak dan, kako uro prej ali kasneje, in se zavedaš, da kupuješ cigarete tako zmeraj v tem kiosku in da je ves čas okoli tebe isti vakuum. To ni Berlin leta 1933, ampak vseeno zna biti zafukano. Ta monotonost h kateri prispevaš tudi sama s svojo zunanjo kontinuiteto-navadami. Ta nezadovoljnost se še vedno giblje na relaciji kruha in iger. To ni Berlin leta 1933, ampak vseeno zna biti zafukano. Ta apatičnost na cestah ni samo

tvoja. Ko se je zaveš, si že za milimeter zunaj. S kakšno pravico si domišljamo, da je naša revolucija edina, ki je uspela. Nimam namena žaliti borcev, toda naša revolucija se je postarala, si zlomila hrbtnico, ko je padla z oblakov na zemljo. Jaz najbrž boleham za krizo vrednot. Samo stabilizacija ni še nikogar navdušila. Nekaj gnilega je v zraku, če te silijo jesti gnile sadove. Po mrličih zavdarja, če so vsi, ki se niso rodili pred 50 leti, odveč, ker se niso prekalili v lakoti in trpljenju. Vsaka revolucija po revoluciji je za veterane kontrarevolucija. Vsaki novi generaciji pa pripadajo vsaj sanje o revoluciji, če ne revolucija sama. Nekaj vendar moraš početi s svojimi možgani in truplom, energijo, nabojem mladosti. Tu vlada brezveterje, še plašča po vetru ne moreš obrniti, nimaš kaj izbirati, ker je vse samo danost. In pristajaš na škripajoč mehanizem in gostajaš njegov del z vsakim dnevom bolj in lahko si čestitaš, da boš imel kmalu tistih 50 let ali 60, ker te bodo morda kakšni trdoživci prekrosili v letih in boš lahko zagovarjal in opravičeval sistem, ki si mu dal mladost, pa če je bil še tako za en drek. Vse pravice izhajajo iz dela, ti si pa študent. Vsa svoboda izhaja iz delegatskega sistema, ki pa ne funkcionira. Informiranje je na psu zato ni čudno, da se največ bere Nedeljski dnevnik in Jana, da ne rečem Antena. Če boš iskal svoje povedane Trubje, boš kršil ustavo. Še ena svoboda nedostopna. Punk? Plivanje v imenu države, pod njenim mentorstvom proti njej? Reforme, reformice, reforme namesto volen, delavec spremembe. Študent študentu kolen, delavec delavcu volk itd... /Izgubljaš se v boju za obstanek v najbolj humani družbi in si slep in si zaspan in te boli glava. Greš gledat si svoje revolucionarnost. Potem lahko bolj mirno spiš. Spati, spati in kaj lepega sanjati. Mi imamo jasno začrtano pot v svetlo prihodnost, 10 let bo mo stabilizirali po 10 letih pa kot nori spet investirali, se zainvestirali pa spet stabilizirali, pa lahko noč. V super delegatski kamufliži še pred puško ne moreš nobenega postaviti in če rečeš, da bi jih bilo treba streljati, nič bolj ne veš koga. Ti imaš polno rit in znižan plašč, lahko si kupiš vsak dan cigarete in pir, imaš posteljo in kopalnico pa se pizdi, se pizdiš, ko čakaš na trolo in moraš na faks in se ti ne da in si slabe volje, ker te zajebavajo človeški odnosi od prijateljstva do ljubavi, pol se spraviš pa na državo. Punči, tako si sama, da še jebat ne moreš koga bol konkretnega. Pride 8 in se prebiješ gor. Nasmehneš se soferju, ker je kljub vsemu lep dan. Nasloniš se na nekega tipa, hodijo ti po nogah, suvajo te v vse močede dele telesa. Čutiš telo ob sebi in meditiraš o tem s kom boš spala in da hvala bogu ni poletje, da ni smrada po potu in strmiš skozi zarošene šipe. Čutiš tisto telo, ki pritiska nate, a se ne obrneš, da bi videla obraz. Odločiš se in greš malo naprej, kolikor ti dopuščata gneča, nočeš spominov, po faksu boš šla na kavo, kupila si boš rože, šla v knjižnico in kino. Izstopiš. Danes se ti da smejati, v tem je neka pozaba. Da se ti pogovarjati, da se ti razkazovati tvojo ostrino, energijo, da se ti ugajati, ravnovesje se vzpostavlja v tebi, zaznavaš svoje marionetne gibe, roka v lase, prekrizani nogi v škornjih, vsa nasilna črnina na tebi, nevarna privlačnost nebuljenosti. Ne veš koliko časa bo trajalo to razpoloženje, veš kako slabi viri, so od koder črpaš moč — iz svoje nemoči in sovraštva. Nimaš od kod drugod, zdi se ti žalostno, a tega nihče ne ve. In se vrneš v stanovanje. Stojiš pri oknu in zreš v luči. Lep razgled je, nič ne misliš na ljudi, ki živijo za okni. Kadiš in opazuješ barvasto svetlobo v kvadratih, počasi vlečeš dim za dimom ob odmaknjeni zavesi. S trebuhom se primakneš do radiatorja, ugasneš cigareto, se z glavo nasloniš na hladno steklo. Zapreš oči. Barvaste pikice. Zdi se ti, da brni zvonec in misliš, da so prisluhi in vztrajaj pri oknu v isti pozi. Brnenje ne odneha in greš do zvonca, pritisneš na gumb za odpiranje vrat v pritličju, odkleneš vrata in seveda ni nikogar. Pustiš odklenjena za vsak primer in se vrneš k oknu. Slišiš, da se ustavi dvigalo v nadstropju, prižeš novo cigareto in prisluhneš korakom, ki se približujejo po hodniku, sovražiš te proklete tanke stene, ki ti to dopuščajo, koraki se oddaljijo naprej v notranjost hodnika in nekeje proti koncu se odklepajo vrata. Zabni dvigalo, okorno se spuščava v pritličje, nasmeješ se, potegneš dim, greš v predsobo in zakleneš vrata.

PLENIČAR ANDREJA

Zakaj se mislim ubiti

»Ranljivost je odprtost za druge«

Je Kristus grešni kozel, ki ima na vesti vse samomore . . .

Kaj se zgodi, ko Smrt ni več zgolj Smrt in ko postane Ječa telesa v posnemanju razpadajočega smisla pretesna . . .

Je igra videza na vseh ravneh življenja in dela edini obrambni sistem proti suicidu . . .

Je včasih potreben res EN SAM DOTIK, en sam bežen pogled, ki postavi mejo med BITI in PREITI . . .

Kaj se zgodi, ko libido izgubi svojo vitalno moč in postane strah pred mesenim dotikom neznosen . . .

Je suidic pravzrok posnemanja in Smrt edina identifikacija, ko metaforo očeta-kozmopolita zamenja mamin strah pred vdorom tujega . . .

SE v trenutku, ko hrepenenje zamenja stremljenje začenja razpad krvi in mesa . . .

Je trenutek, ko so luknje v ljudeh in stvarih vsenaokrog na gosto posejane—travmatična, suicidalna točka, a tudi predpogoj za ustvarjalno mišljenje in ljubezen . . .

Je iracionalna moč Zakona tisti garant smisla, v okviru katerega lahko preživijo samo ovce in bleferji . . .

Je sentimentalni humanizem topla greda, v kateri se bohotijo nezdrave klice vnebovzetja . . .

Je treba za samomor trenirati od rojstva naprej . . .

Kaj se zgodi, ko veliki Drugi sam pade v depresijo . . .

Je res ničesar na srhljivem robu . . .
Kaj ostane, ko poslednja solza ovlaži prste, z nemirom zaznamovane . . .

ODPIRAMO NOVO RUBRIKO, kjer boste s Smrtjo lahko kramljali na distanci . . .

Če ste na Smrt bolni ali če imate kakršno koli refleksijo o suicidu PIŠITE! Pišite osebnoizpovedno ali diskurzivno . . .

Obstaja skrivna povezanost med koščkom papirja, samoto in peresom . . .

Mogoče je grozno notri v nas in na zemlji in v nebesih samo tisto, kar še ni bilo izrečeno. Šele takrat si bomo oddahnili, ko bo vse izrečeno, enkrat za zmeraj, takrat bomo končno umolknil in ne bo nas več strah molčat. Tako. (L. F. Celine: Potovanje na konec noči)

MALI GLEDALIŠKI MANIFEST

● Agonija civilizacije, prividi trpečih, smrad razpadajočih, smeh obsedenih, sadizem vladajočih in mazohizem vladanih, fuk pionirjev in geste hromih, pesem kastrirancev in oči shizofrenikov, od udarcev pohabljeni otroci in delirni starši, izsušene reke in krvaveče kmetice, lesorezi zapornikov, množice pogumnih lovcev in agonija steklih mačk, geti lačnih proletarcev, vlaki, ki vozijo in vlaki, ki stojijo, olimpijade zločincev na arestantskih dvoriščih, iznakaženi vojaki in zacinkane krste, brigade in generalštabi, pijani mučeniki in pijača nasploh, zgodovinska zavest in elektrošok, penis in tenis, pedri in lezbijke, zgarane starke in njihovi starci, s kropom mučeni dojenčki, odtrgani udi neprespanih delavcev in nova tehnologija, norišnice in sirotišnice, smeh iz joka in jok iz smeha, hysteriki, nagačeni ptiči in slavni mrličji, tisti, ki umirajo od sovraštva in tisti, ki umirajo od ljubezni in tisti, ki umirajo od obojega hkrati, vsi vi, ki norite od poželenja, vam naj se odpro gledališča vrata, sicer se ne bo nikoli do konca in zares izpolnila Titova želja: „Pozorišče mora biti istinski pobornik progresivne društvene svijesti i humanistič-kog odnosa prema čovjeku — radniku, njegujući konstruktivnu kritiku onoga što koči naš razvitak. A to će moći da ostvaruje samo ako bude vjerno ogledalo onoga što se u našem društvu zbiva“.

Matjaž Zupančič

OBLETNICE

Prepričevali so me, da se bom prav gotovo hvalil z zgodovino, ko si ogledam najnovejši film (spektakel) na temo iz naše svetle preteklosti, čeprav sem jim rekel, da ne bom pel hvalnic v njihovi obliki, čeprav sem jim rekel, da me ne zanima preteklost v njihovi obliki, so me vztrajno obkroževali z reklamami staromodnih (recimo, nastavljenih) mitov in pričakovali, da bom moral prav gotovo izkoristiti eno od dveh možnosti, kajti tretje ni (to je njihovo prepričanje);

1. hvaliti se;
2. samomor;

a jaz sem stal na straži, in sem stražil lastno nedotakljivost, in sem štel obletnice. Zdelo se mi je, da je edina modrost življenja, da je treba obvladati sceno.

Goran Gluvič

III. SVETOVNA VOJNA

Politiki so v glavnem strahopetci in dvomljive osebnosti obremenjeni so s pravilno razlago osebnih bojov, s kritično analizo obstoječega čakajo katastrofo, svetovno katastrofo tretja svetovna vojna, punca! tretja svetovna vojna, punca! če preživiva, prideva do lastnega prostora do položaja kjer bova ukazovala politikom in manipulirala bova s pohabljenici iz tretje svetovne vojne, punca! iz tretje svetovne vojne, punca! svojo strahopetnost bova prevpila z močnimi, neponovljivimi govori poskušajva biti v glavnem strahopetca, punca o, ko bi nam dali tretjo svetovno vojno da lahko poveva nekaj novega nekaj neumno političnega nikoli več kaj takega drugače nihče ne bo razumel, zakaj vojaki drkajo oni so v glavnem optimisti in upajo da bodo politiki v zraku po tretji svetovni vojni da bi jim kazali smer.

Goran Gluvič

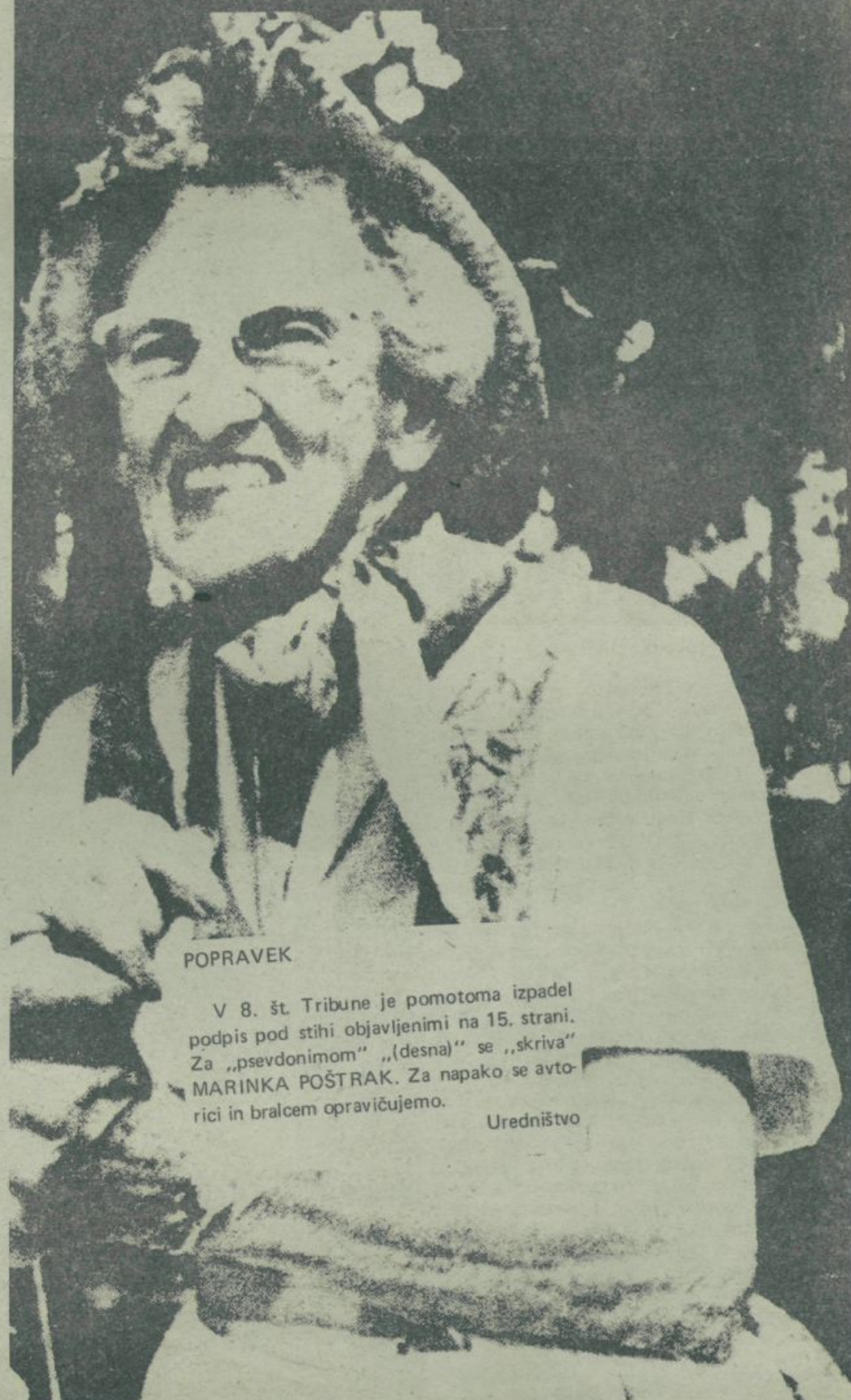
ZDRAVA SEKSOLOGIJA

Po RTV nam pojejo kako je vse lepo kako je vse sexy ker fuk je najbolj zdrav da pozabimo na razrede, na razredni boj ker fuk je najbolj zdrav da pozabimo na vse resnice zato po RTV nam pojejo kako je vse lepo kako je vse sexy ker fuk je najbolj zdrav da pozabimo na probleme vse resnice

ZA PONEUMLJANJE MNOŽIC

Najlepše pesmi so napisane za poneumljanje množic o lepem zmeraj pišejo o lepem zmeraj pojejo o lepem zmeraj govorijo v namen poneumljanja množic čim ljudstvo bolj neumno je tem laže oblastnikom birokratom vladanje zato o lepem zmeraj govorijo zato o lepem zmeraj pojejo v namen poneumljanja množic

Koncilija Brane

Študentski časopis TRIBUNA razpisuje nagradni natečaj za

IZUM STROJA ZA PROIZVAJANJE ČLOVEŠKE TOPLINE IN INTELIGENCE

Natečaja se lahko udeležijo vsi redno vpisani študentje (razen študentov psihiatrije). Izdelki naj se predložijo v pismeni ali likovni rešitvi do izida naslednje številke.

I. nagrada: večerja s hostesami Cankarjevega doma v restavraciji CD.

II. nagrada: večer s tajnico „Tribune“.

(Ilustracija: prizor z grške vaze)

POPRAVEK

V 8. št. Tribune je pomotoma izpadel podpis pod stih objavljene na 15. strani. Za „pseudonimom“ „(desna)“ se „skriva“ MARINKA POŠTRAK. Za napako se avtorici in bralcem opravičujemo.

Uredništvo

Marinka Postrak

DIALEKTIKA HRANJENJA

povabi ga v klavnico
da se znebi oči
da se znebi prstov
in prehitrih lešnikov

z vročimi škarjami ga ostrizi
ga pobrij
ko pa je tako lep brez las
ko pa so tako sveži še ne kaleči
in greš s prsti skozi
in je pravi junak
S PRSTI JE ŠLA SKOZ IN POHITELA
KER JE HOTE LA BITI
ZMERAJ V SREDIŠČU RAZPRTOSTI.
ODPELA JE BLUZO IN POTISNILA BRA-
DAVICO GLOBOKO V GRLO
DA BI S SPERMO NAHRANILA ANAR-
HISTA

ZADOVOLJNI GORJANC ALI DELO KREPI ČLOVEKA

Od takrat ne verjamem niti hudiču.
Virtuoz na krampu in flavti,
razpet čez mahagonij stare čarovnije,
se budim med vdovami,
mladimi vdovami,
ki so podražitev olja, slanine prebolele.

Iz meglene doline
oslovski kašelji zvonov:
poročila o vojaškem udaru; deficit,
lari fari, fič firič,
na oltarju kič kič kič,
nuca, glanca, puca,
koteks, varteks, detergent,
usoda, moda, vampast mir,
mlada nuna, seksisir,
ohcet, ocet, suha duš,
dokler te smrt ne pohrusta.

In molk?
Molk je težji od svinca,
žlahtnejši od razgretih besed,
igranega bega:
iztrgati svetu ranljivo sozvočje.
Pa si samo čudno naključje
vsega in ničesar:
se spominjaš? in si vesel,
da je tako ali drugače,
rediš se od zelja, ocvirkov
in nisi izbirčen.

O moja cvetoča, pokončna klafetra!
preluknjani krajci izzivajo skobce luči.
Obračam seno,
grablje obračajo škilaste misli,
znoj zaliva golt,
nevzdržno poletje sesa povešene dojke:
roženkranc peščene zemlje stiskam
v pesteh in kolnem:

„Ko bi vsaj vina
ne mešali z vodo . . .!“

ANGAŽIRANA PESEM

Padlo je sonce
v travnato kri.
V čebelnjaku zenic
so se prižgale bele jablane
in ulica iz pomarančnih olupkov
je poskočila v drobnem zapestju.

Na pobočjih srca
luna dalnja je žarela:
an ban pet podgan
in me použila.
Tisto poletje se je luščil svet
iz mlečnega spanca,
vresje prve ljubezni
sem v grlu dušil.

Pokrovitelji vseh sort,
z bistrim občutkom za živo težo!
maziljene roke, vaše roke kosmate
so grabile moj vihravi začetek:
imeti, odsekati, ukloniti,
pohvaljen boš, postavljen za vzor.

Razbežalo se je ovčje nebo.
Spovednica je naperjala sluzavo uho
v nabrekli breg duše,
vrtinčila strah in osjo tesnobo.

„potegnite rob! Rezultat dvakrat
podčrtajte!“

Greh in ukor.

DUMA 84

Hodil po zemlji sem naši
in
jih fasal po nič krivih zobeh.
Mate, ej moj Mate!
S čevlji v glavo!!!
Mate, ej moj Mate!!!
vsega si me prekrvaveš,
ko sem ležal na tleh.
Točno ob petih popoldne
zarjul sem v areno:
„Dol mi visi vaš nož—impotencial“
in VSTAL

DREJEC EPIKUREJC NA KRASU

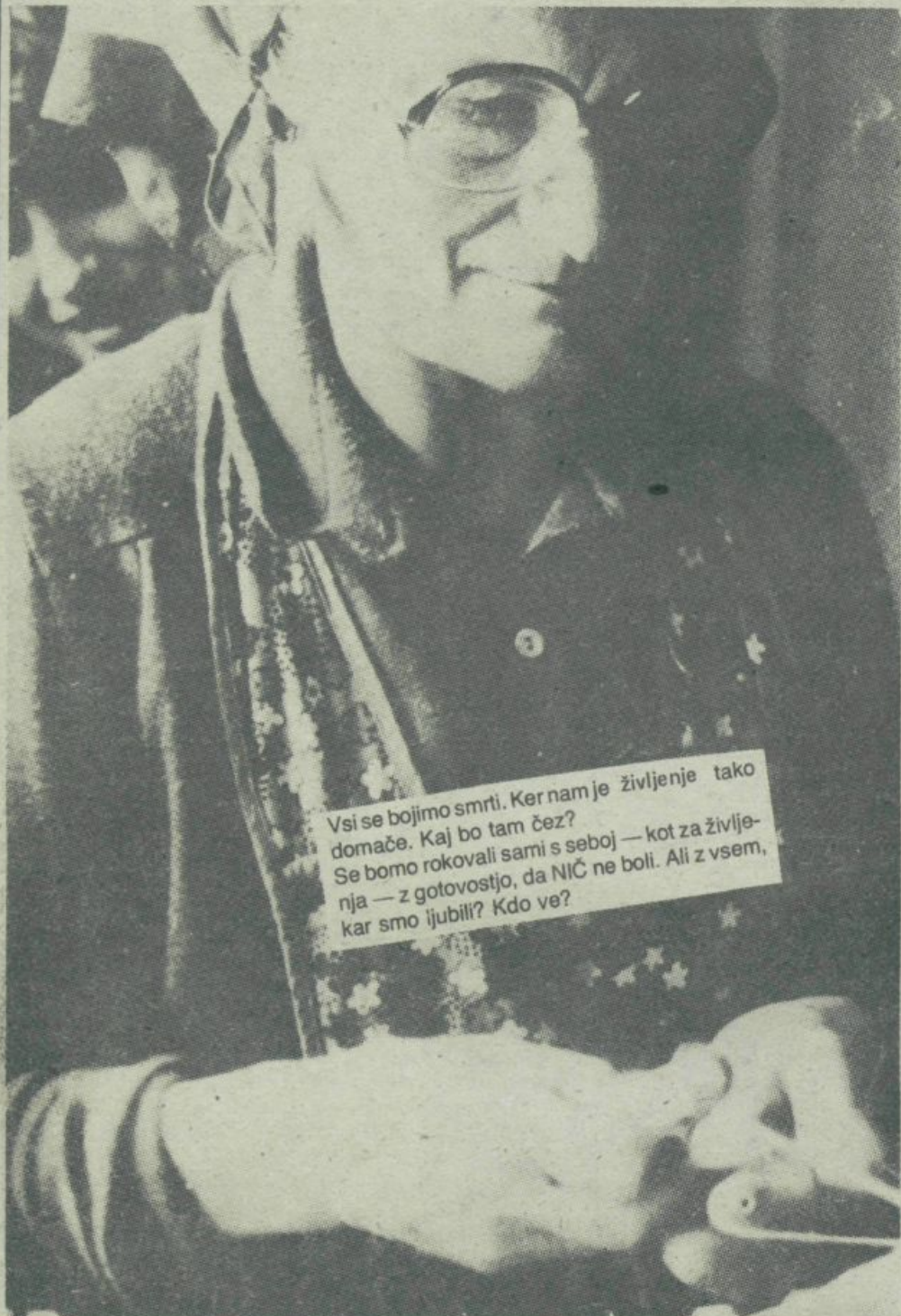
STRAH

V majhnem vrtu majhna hiša.
V hiši stare žensčine.
V izbah zibljejo otroke,
zibljejo svoj nori strah.

Nore in pijane ure
v tihi noči se vrste.
Brez telesa je prikazen,
ki iz izbe v izbo gre.

Zjutraj spijo še otroci.
Stara žena v daljo zre.
Nočna mora spet je mimo.
Nov je dan in hladno je.

MIRJAM NOVAK

Vsi se bojimo smrti. Ker nam je življenje tako domače. Kaj bo tam čez? Se bomo rokovali sami s seboj — kot za življenja — z gotovostjo, da NIČ ne boli. Ali z vsem, kar smo ljubili? Kdo ve?

Ljubiti ta svet — pijanca, zemljo-žensko, otroka-božanski drek, prijatelja-sebičnost, konja-nebo-drevo je kakor orati njivo z rokami. OKUS PO VULKANSKEM NIČU IN NAZAJ.